

Regulering av smartteknologi i dagens regelverk: Hvordan ivaretas barnets rett til personvern?

Rapport utarbeidet for og i samarbeid med Redd Barna

Herman Bostad og Nora Melberg

15. august 2025

Innholdsfortegnelse

1.	INNLEDNING.....	4
1.1	Problemstilling og aktualitet.....	4
1.2	Oppsummering av rapportens funn.....	5
2.	FORELDRES BRUK AV SMARTTEKNOLOGI OVERFOR BARN	7
2.1	Innledende begrepsavklaringer	7
2.2	Overvåkning av barn gjennom smartteknologi	7
2.3	Konsekvenser av overvåkning av barn gjennom smartteknologi	9
3.	RETTSLIGE UTGANGSPUNKTER.....	11
3.1	Innledning	11
3.2	Foreldreansvaret etter barnelova	11
3.3	Barns rett til privatliv	12
3.3.1	Rettskildene	12
3.3.2	Tolkning av barnekonvensjonen	13
3.3.3	Barns rett til privatliv etter barnekonvensjonen.....	14
3.4	Personvernlovgivningen	16
3.4.1	Innledende om personvernlovgivningen	16
3.4.2	Personvernforordningens anvendelse overfor barn.....	18
3.5	Annet regelverk som kaster lys over barns personvern	21
3.5.1	Innledning.....	21
3.5.2	Personopplysningsloven av 2000	21
3.5.3	Personopplysningsloven av 2018	21
3.5.4	Forslag til ny barnelov	22
4.	IVARETAKELSE AV BARNES PERSONVERN I DAGENS REGELVERK.....	25
4.1	Innledning	25
4.2	Barnets rett til privatliv og personvern når foreldre overvåker barnet	25
4.2.1	Må barn samtykke til foreldres behandling av barnets personopplysninger?	25
4.2.2	Kan foreldres overvåkning av eget barn stride med barnets rett til privatliv og personvern?	26
4.3	Hvordan kan brudd sanksjoneres?	29
4.3.1	Overordnet	29
4.3.2	Datatilsynets myndighet.....	29
4.3.3	Strafferettslige sanksjoner	30
4.3.4	Oppsummert om sanksjonsmuligheter	30

5.	AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER.....	31
6.	LITTERATURLISTE.....	33

1. INNLEDNING

1.1 Problemstilling og aktualitet

I løpet av de siste tiårene har digitaliseringen av samfunnet ført til fundamentale endringer i både samfunnsfunksjoner og menneskers daglige liv. Hverdagen preges i økende grad av at digitale hjelpemidler automatiserer daglige funksjoner. Utviklingen påvirker også livene til barn, som fra tidlig alder både eksponeres for og benytter slike hjelpemidler.

Barn eksponeres for digitale hjelpemidler i en rekke sammenhenger, både i og utenfor hjemmet. For det første bruker norske barn selv nettbrett, pc og mobiltelefoner for underholdning, læring og kommunikasjon.¹ Videre preges flere barns hverdag av at foreldre tar i bruk digitale hjelpemidler, blant annet ved gjennomføring av omsorgs- og oppdragelsesoppgaver. For eksempel brukes hjelpemidlene til å følge med på eller komme i kontakt med barnet.

Foreldres bruk av slik teknologi skjer både i og utenfor hjemmet. Innad i hjemmet tar stadig flere foreldre i bruk smarthusprodukter. For eksempel kan alarmsystemer, elektroniske dørlåser, smarte høyttalere og liknende gi foreldre mulighet til å observere når barnet er hjemme og ikke.² De siste årene har også bruken av smartklokker på barn økt betraktelig.³ Klokkene gir blant annet foreldre mulighet til å spore barnets lokasjon og til å komme i kontakt med barnet.

Smartteknologi som ledd i barneomsorg markedsføres gjerne som hjelpemidler for økt sikkerhet og kontroll.⁴ Undersøkelser har vist at foreldre også opplever at hjelpemidlene gir økt følelse av trygghet.⁵

Likevel aktualiserer bruk av digitale hjelpemidler en rekke spørsmål om barns rett til privatliv og personvern. Når foreldre bruker smartteknologi til å følge med på egne barn blir opplysninger om barnet, slik som barnets lokasjon og handlingsmønster samlet inn, lagret og behandlet. Slik behandling av personopplysninger skjer både av forelderen selv, og av de kommersielle aktørene som tilbyr tjenestene. Dette setter utvilsomt barnets personvern under press.⁶

Både Grunnloven, FNs barnekonvensjon og personvernforordningen (GDPR⁷) skal sikre barn vern om eget privatliv og personvern. Rettskildet bildet er imidlertid uoversiktlig og spredt, og i litteraturen har det blitt problematisert hvorvidt barns rett til personvern ivaretas godt nok.⁸

På grunn av et fragmentert rettskildet bilde og usikkerhet rundt foreldreansvarets rekkevidde, er det foreslått en bestemmelse i ny barnelov som skal sikre ivaretagelse av barns personvern.⁹ Til den nye barnelova er det foreslått en § 6-7 første ledd med følgende ordlyd:

¹ Dokument 8:92 S (2023-2024). En undersøkelse har vist at Norge er på OECD-toppen i bruk av digitale hjelpemidler i skolen, kun slått av Danmark. Undersøkelsen viste at det blant OECD-landene kun var Norge og Danmark som brukte over tre timer daglig på digitale enheter i undervisningen.

² Studsrød (2024).

³ Skjelvik (2022).

⁴ NOU 2022: 11 s. 179-180.

⁵ Skjelvik (2022).

⁶ Schiøll Ericson (2023).

⁷ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (GDPR).

⁸ Schiøll Ericson (2023).

⁹ Prop. 117 L (2024-2025) s. 108.

"Barnet har rett til personvern. Når foreldre tek avgjerder som involverer barn sine personopplysninger, skal dei alltid ta omsyn til denne retten".¹⁰

Både lovforslaget og den raske teknologiske utviklingen vi har i dag aktualiserer spørsmålet om hva barnets rett til personvern inneholder, og hvordan foreldre må ta hensyn til dette. I denne rapporten skal disse spørsmålene forsøkes besvart. Hovedfokuset for vurderingen vil være foreldres overvåkning av egne barn i og utenfor hjemmet. Det innebærer at næringsdrivendes og offentlige institusjoners behandling faller utenfor rapportens rekkevidde.

I rapporten vil det først i del 1.2 redegjøres stikkordsmessig over rapportens hovedfunn. Videre vil det i kapittel 2 belyses hvordan smartteknologi brukes og kan brukes av foreldre overfor barn. I kapittel 3 vil det redegjøres for de aktuelle rettslige utgangspunktene, herunder regulering i Grunnloven, EMK og barnekonvensjonen (3.2), personvernforordningen (3.3), barnelova (3.4) og øvrig relevant regelverk (3.5). Den konkrete vurderingen av barnets rett til personvern foretas i kapittel 4. Til slutt vil det i kapittel 5 redegjøres for rapportens hovedfunn, og hva som kan gjøres for å bedre ivareta barns rett til personvern.

1.2 Oppsummering av rapportens funn

Rapportens hovedfunn kan sammenfattes i følgende hovedpunkter:

- Barn har en ubestridt rett til privatliv og personvern. Sammenliknet med voksne, skal barn på grunn av sin særlige sårbarhet sikres et ekstra sterkt vern.
- Smartteknologi kan innebære at foreldre overvåker egne barn på en måte som strider med barnets rett til privatliv og personvern.
- Bortsett fra tilfellene som etter straffeloven¹¹ utgjør krenkelse av privatlivets fred, kan det etter dagens rettstilstand ikke fastsettes en absolutt grense for når foreldres overvåkning av barn strider med barnets rett til privatliv og personvern.
- Rapporten viser likevel at foreldres overvåkning *kan* stride med barnets rett til privatliv og personvern. Vurderingen av om det foreligger brudd må gjøres etter en avveining av foreldres rett og plikt til å utøve omsorg med barnet på den ene siden, og barnets rett til privatliv og personvern på den andre. Omfanget av overvåkningen, barnets alder og modenhet, og hvorvidt barnets med- og selvbestemmelsesrett er ivaretatt, er sentrale momenter i vurderingen.
- Barns mulighet til å håndheve retten til privatliv og personvern overfor foreldre er svært begrenset. Datatilsynets manglende sanksjonsmuligheter og barns manglende sivilrettslige adgang til å klage innebærer at det etter dagens regelverk bare er straffelovens bestemmelser som gir hjemmel til å sanksjonere foreldres brudd på barns rett til privatliv og personvern.
- Innføring av bestemmelser som i større grad åpner for å sanksjonere foreldre er ikke alltid i tråd med barnets beste fordi det kan skape uro i familien og dermed påføre barnet en ytterligere belastning. Derfor kan det være mer hensiktsmessig med regler som tydeliggjør barnets rettigheter og som kan virke normerende.
- Strengere regulering av produsenter og aktører som muliggjør bruk av smartteknologi kan også styrke barnets rettigheter. Regulering kunne for eksempel ha tvunget tjenestetilbydere til å utforme

¹⁰ Prop. 117 L (2024-2025) s. 295.

¹¹ Straffeloven § 267.

smartproduktene på en måte som gjorde overdreven overvåkning mindre tilgjengelig. Også pålegg om å gi informasjon om barnets rettigheter i de aktuelle appene vil være hensiktsmessig.

2. FORELDRES BRUK AV SMARTTEKNOLOGI OVERFOR BARN

2.1 Innledende begrepsavklaringer

Innledningsvis er det hensiktsmessig å presisere hva som i denne rapporten menes med "smartteknologi", "smartenheter" og "smarthus".

Smartteknologi er teknologi med avanserte funksjoner programmert til å utføre bestemte avanserte oppgaver.¹² Smartteknologi finnes i dag i en rekke digitale enheter som gjerne omtales som "smartenheter".¹³ Smartenheter kjennetegnes ved at de er koblet til internett og dermed har muligheten til å utføre et mangfold av oppgaver.¹⁴ Enhetene kan koble seg til, dele og samhandle med brukeren og med andre smartenheter.¹⁵ Eksempler på slike enheter er mobiltelefoner, nettbrett, TV-er, smartklokker, og enheter i hjemmet slik som robotstøvsugere, robotgressklippere, alarmløsninger og liknende.

Utstrakt bruk av smartenheter i hjemmet gjør at hjemmet gjerne omtales som et "smarthus". Hjemmet vil typisk være koblet opp slik at smartenheter brukes til forenkling av ulike dagligdagse formål. Smartteknologi kan også brukes til alarmsystemer som blant annet varsler om lekkasjer, svikt i varmesystemer og brann, og når personer kommer eller går fra hjemmet.¹⁶ Man kan også ta i bruk sensorer som fanger opp andre ting som skjer i omgivelsene, herunder lyd og bevegelse.¹⁷ Dette skjer typisk gjennom stemmeaktiverende hjemmetjenester. Nyere undersøkelser viser at hele 9 av 10 norske husholdninger har ett eller flere slike smarthus-produkter.¹⁸

Som nevnt har smartteknologi også åpnet for utstrakt bruk av smartklokker til barn.¹⁹ Smartteknologien har med det beveget seg ut fra hjemmet og gir muligheter for overvåkning og oppfølging også utenfor hjemmet.

2.2 Overvåkning av barn gjennom smartteknologi

Dagens foreldre har et bredt utvalg av teknologi som de kan ta i bruk som ledd i omsorg og oppdragelse. I dette delkapittelet redegjør vi for hvordan slik bruk kan foregå. Hovedfokuset vil være på teknologi som gir foreldrene mulighet til å overvåke barnet.

En rekke hjelpemidler bidrar til at foreldre kan overvåke barnets bevegelser og aktiviteter. For det første kan smartklokker for barn trekkes frem. Undersøkelser viser at stadig flere tar i bruk klokkene for å kunne ha kontroll med barnet i løpet av dagen.²⁰ I 2024 hadde rundt 30% av norske barn i niårsalderen en slik klokke.²¹ I en undersøkelse fra 2022 om hvilke digitale enheter foreldre bruker for å følge med på barna sine, skilte klokkene seg ut som et mye brukt hjelpemiddel.²²

¹² Gundersen (2024).

¹³ Webb (2024).

¹⁴ Homely (u.å.). "Smartteknologi og IoT".

¹⁵ Webb (2024).

¹⁶ Homely (u.å.). "Smartteknologi og IoT".

¹⁷ Valevatn (2023).

¹⁸ Valevatn (2023).

¹⁹ Skjelvik (2022).

²⁰ Laukholm Sandvik (2022).

²¹ Medietilsynet (2024) s. 4.

²² Medietilsynet (2023) s. 54.

Smartklokkene bæres av barnet og er gjerne koblet opp til foreldrenes mobiltelefoner. Foreldrene kan spore barnets geografiske posisjon i sanntid ved at barnets posisjon markeres som en rød prikk på kartet i en app på forelderens telefon.²³ Foreldre kan også lage egentilpassede soner, og få varsler når barnet beveger seg utfor sonene.²⁴

I tillegg til å kunne se barnets posisjon, har klokkene en funksjon som gjør at foreldre og barnet til enhver tid kan ringe til hverandre.²⁵ Ringefunksjonen har vist seg å også kunne brukes til å avlytte samtaler mellom barnet og andre personer barnet er i samtale med.²⁶

Andre karttjenester som viser seg å bli brukt av foreldre for å oppsøke barnets lokasjon, er kartfunksjonene til Snapchat ("SnapMap") og Apple ("Find Devices").²⁷ SnapMap og Find Devices viser mobilenhetens nåværende eller sist kjente posisjon på kartet.²⁸

Også smartteknologi i hjemmet kan bidra til foreldres overvåkning av barn. Moderne hjem kjennetegnes som nevnt av at smartteknologi inngår i hjemmetjenester som alarmsystemer, låsetjenester og andre enheter som TVer og høyttalere.²⁹

Slike moderne alarm- og låsetjenester gir foreldre mulighet til å få varsel når barnet kommer eller drar fra hjemmet.³⁰ Alarmene kan også kobles til kameraer, slik at foreldrene har mulighet til å overvåke hvem som oppholder seg i hjemmet.³¹ I tillegg kan stemmeaktiverende hjemmetjenester fange opp og lagre samtaler. Selv om smartapparatet bare skal reagere ved bruk av et aktiveringsord³², er det oppdaget tilfeller hvor enheten har feiloppfattet ord og dermed utilsiktet tatt opptak av samtaler.³³ Problematikken knytter seg imidlertid i hovedsak til selskapene som leverer smarttjenester, og ikke foreldre-barn-relasjonen som denne rapporten angår.

Annen overvåkning av barn som bør nevnes, er foreldres gjennomgang og kontroll av barnets mobilaktiviteter. En undersøkelse fra 2022 viste at seks av ti foreldre til barn mellom 11 og 12 år sjekker barnets mobiltelefoner uten samtykke fra barnet.³⁴ En tilsvarende undersøkelse fra 2020 viste at 52% av foreldrene mente de hadde "rett eller plikt" til å foreta slike undersøkelser.³⁵ Samme undersøkelse viste at 62% av de deltagende barna ikke synes det var greit at foreldrene undersøkte telefonen uten å forhøre seg med barnet.

²³ Laukholm Sandvik (2022).

²⁴ Xplora (u.å.).

²⁵ Skjelvik (2022).

²⁶ Medietilsynet (2023) s. 57.

²⁷ NOU 2022:11 s. 180.

²⁸ Apple (u.å.).

²⁹ Studsrød (2024).

³⁰ Homely (u.å.). "Sikre hjemmet ditt med innbruddsalarm fra Homely".

³¹ Homely (u.å.). "Kameraene i folks hjem kan være en "tikkende" personvernskandale".

³² Innspilling skal bare finne sted om man starter frasen med spesielle ord som er ment for å vekke enheten. Eksempler på dette er "OK Google" for Google sine tjenester, og "Alexa" for tjenestene fra Amazon.

³³ Kaspersky (u.å.).

³⁴ Medietilsynet (2023) side 57.

³⁵ Ertesvåg (2020).

2.3 Konsekvenser av overvåkning av barn gjennom smartteknologi

Bruken av smartteknologi overfor barn markedsføres³⁶ og oppfattes av flere foreldre³⁷ som hjelpemidler for økt sikkerhet og kontroll. Smartklokkene fører til at foreldre klarer å holde bedre oversikt over hvor barna til enhver tid befinner seg.³⁸ Undersøkelser viser også at barn opplever at klokkene gir økt trygghet.³⁹ For eksempel fortalte en 9 år gammel gutt at klokken hadde hjulpet ham med å få tak i moren for hjelp da han hadde skadet seg på sparkesykkel.⁴⁰ Dette viser at smartklokkene kan gi både barnet og foreldrene en økt følelse av trygghet, og faktisk være til nytte i krise- eller nødssituasjoner.

Både foreldre og barn opplever videre at kommunikasjonsmulighetene i smartklokkene er et godt substitutt for mobiltelefoner.⁴¹ Fordi man kan kontakte barnet gjennom klokkene, opplever flere foreldre at de kan utsette kjøp av mobiltelefon til barnet.⁴² Dette kan være positivt fordi barnet da senere eksponeres for apper som Snapchat og Tiktok, samt den omfattende skjermtiden som gjerne følger med det å ha egen mobiltelefon.⁴³ Undersøkelser viser at barnet også synes det er mer praktisk med klokke enn mobiltelefon under lek og aktivitet.⁴⁴

Også annen overvåkningsteknologi kan ha positive sider. De ulike variantene av kartfunksjoner kan føre til at foreldre har bedre og mer effektiv oversikt over hvor barnet befinner seg. Som nevnt kan dette særlig gi foreldrene en økt følelse av trygghet og kontroll.⁴⁵

Også smarthjemprodukter i hjemmet kan medføre bedre og mer effektiv oversikt over hvor barnet befinner seg. Forelderen kan oppleve det som mer effektivt å bli varslet gjennom smartenheter at barnet har kommet hjem, enn å måtte kontakte barnet selv. Dette kan også fremstå mindre overvåkende og påtrengende overfor barnet fordi barnet ikke blir direkte kontaktet og må rapportere til foreldrene.

Overvåkning av barnets mobiltelefon kan også være hensiktsmessig når det fører til bedre beskyttelse av barnet. Undersøkelser av barnets digitale aktiviteter kan identifisere uønsket innhold og adferd, og gi mulighet til å gripe inn i dette tidlig. Slik kan overvåkning være med på å hindre at barnet blir utsatt for eller selv deltar i for eksempel mobbing eller annen skadelig adferd på nett.

Likevel har det i senere tid blitt satt økt søkelys på de problematiske sidene ved bruk av smartteknologi som ledd i foreldrenes omsorgsforpliktelser. Samfunnet har i større grad økt bevisstgjøringen rundt bruken av smartteknologi de siste årene. Barn er en av gruppene som er mest sårbare for misbruk av smartteknologi, ettersom deres autonomi er betydelig begrenset.⁴⁶ Barn er sårbare fordi de har begrenset kunnskap om hvordan teknologien foreldre bruker fungerer, og eventuelle konsekvenser av

³⁶ NOU 2022: 11 s. 180.

³⁷ Medietilsynet (2023) s. 14.

³⁸ NOU 2022: 11 s. 180.

³⁹ Medietilsynet (2023) s. 14.

⁴⁰ Medietilsynet (2023) s. 14.

⁴¹ Medietilsynet (2023) s. 14.

⁴² Medietilsynet (2023) s. 14.

⁴³ Laukholm Sandvik (2022).

⁴⁴ Medietilsynet (2023) s. 14.

⁴⁵ NOU 2022: 11 s. 180.

⁴⁶ Bereveskos (2025).

bruken. Som et resultat av den teknologiske utviklingen og dens mulighet til å utnytte barns sårbarhet, har barnets rett til vern om privatliv og personvern fått større betydning de siste årene.⁴⁷

Først kan det fremheves spesifikke negative effekter knyttet til bruk av smartklokker. For eksempel har foreldre beskrevet at barnets konsentrasjonsevne har blitt dårligere fordi klokken opptar for mye oppmerksomhet.⁴⁸ I tillegg kan det fremstå som at klokken får foreldre til å følge med mer enn ellers, og gjerne mer enn nødvendig, fordi det er lett tilgjengelig.⁴⁹ Det kan føre til at barn overvåkes mer enn hva som er hensiktsmessig.

Videre har undersøkelser vist at foreldres bruk ikke bare har gjort det mulig å overvåke eget barn, men også andres. I intervju med Medietilsynet fortalte en mor at hun i perioder med mye konflikt i barnets omgangskrets hadde en avtale med sønnen om at han kunne ringe henne med klokken under krangler.⁵⁰ På den måten fikk hun mulighet til å avlytte samtaler sønnen hadde med andre barn. Slik overvåkning av andres barn uten samtykke fra barnet selv eller dets foreldre, er svært problematisk.

I tillegg kan det trekkes frem mer generelle negative effekter av teknologibruk.⁵¹ Blant annet kan overdreven overvåkning reise spørsmål ved barnets autonomi, og tillitsforholdet mellom foreldre og barn.⁵² Undersøkelser viser at foreldre som har reflektert over tillit i lys av overvåkning, peker på at det for barnet har en egenverdi å bli stolt på.⁵³ Enkelte ser på overvåkning som en "bjørnetjeneste", da et eventuelt svekket tillitsforhold vil føre til større skade enn oversikt over barnet i barneårene.⁵⁴

Det kan også tenkes tilfeller hvor foreldre bruker smartteknologien som en "hvilepute". Tryggheten teknologien gir kan føre til at foreldrene reelt sett følger mindre med på barnets velvære og utvikling. Det kan da stilles spørsmål ved om teknologien rent faktisk fører til dårligere ivaretagelse av barnet.

Overdreven overvåkning kan også føre til negative konsekvenser for barnets modenhet.⁵⁵ Blant annet har Datatilsynet og Barneombudet advart mot overvåkning på grunn av nedkjølingseffekten overvåkningen vil ha på barnet, for eksempel ved at de unngår situasjoner som er vanlige i et barns utviklingsløp fordi de vet at foreldrene følger med.⁵⁶ Overvåkningen kan skape unødvendig frykt hos barnet, og ha negativ effekt på utvikling fordi barnet ikke lærer å håndtere situasjoner på egen hånd.⁵⁷ Overdreven innblanding fra foreldre kan også svekke barnets evne til selvstendig kritisk tenking.⁵⁸ Samlet sett kan det utvilsomt sies å være mange negative følger av at foreldre overvåker egne barn.

⁴⁷ NOU 2020: 14 s. 108.

⁴⁸ Laukholm Sandvik (2022).

⁴⁹ Laukholm Sandvik (2022).

⁵⁰ Medietilsynet (2023) s. 57.

⁵¹ Som beskrevet i del 2.2.

⁵² Ehteshami (2023) s. 205-206.

⁵³ Medietilsynet (2023) s. 56.

⁵⁴ Medietilsynet (2023) s. 56.

⁵⁵ Ehteshami (2023) s. 205-206.

⁵⁶ NOU 2022: 11 s. 180.

⁵⁷ NOU 2022: 11 s. 180.

⁵⁸ Ehteshami (2023) s. 205-206.

3. RETTSLIGE UTGANGSPUNKTER

3.1 Innledning

Dette kapittelet gir en oversikt over det rettslige rammeverket som er relevant for rapporten. Siden overvåkning av barn gjennom teknologi ofte skjer som del av foreldres omsorgsutøvelse, redegjøres det først for innholdet av foreldreansvaret etter barnelova (3.2).

Deretter vil det redegjøres for regelverket som hjemler barnets rett til privatliv (3.3) og personvern (3.4). Til slutt vil annet regelverk som kaster lys over barns personvern gjennomgås (3.5). Dette omfatter bestemmelser i tidligere og nåværende personopplysningslov, samt forslag til ny bestemmelse i barnelova.

3.2 Foreldreansvaret etter barnelova

Foreldreansvaret er hjemlet i barnelova § 30. Bestemmelsens første ledd sier at:

"Barnet har krav på omsut og omtanke frå dei som har foreldreansvaret. Dei har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve innanfor dei grensene som §§ 31 til 33 set. Har foreldra sams foreldreansvar, skal dei ta avgjerdene saman. Foreldreansvaret skal utøvast ut frå barnet sine interesser og behov".

Overordnet oppstiller bestemmelsen en plikt for foreldre til å gi barnet omsorg og omtanke, samt bevare barnets fysiske og psykiske helse. I tillegg oppstiller bestemmelsens annet punktum en rett og plikt til å ta avgjørelser for barnets personlige forhold.

At foreldre skal sørge for barnets omsorg og omtanke innebærer å ivareta barnets praktiske og fysiske behov, gi oppmerksomhet, kontakt, varme og kjærlighet.⁵⁹ Oppdragelsen skal ta utgangspunkt i barnets personlighet, behov, evner og potensial.⁶⁰ Omsorgsplikten innebærer også en rett og plikt til å føre tilsyn med barnet, slik at barnets trygghet og sikkerhet ivaretas.⁶¹ Barnelova oppstiller ikke sanksjoner for manglende oppfyllelse av omsorgsplikten, men må ses i sammenheng med barnevernsloven som gir barnevernet hjemmel til å treffe vedtak overfor foreldre ved mangelfull oppfyllelse av omsorgsansvaret.⁶²

At foreldre kan ta avgjørelser om "personlige forhold" innebærer blant annet at foreldrene kan ta viktige juridiske avgjørelser om barnets medisinske behandling og inngrep, utstedelse av pass og innmelding i trossamfunn.⁶³

Foreldreansvaret er begrenset av barnets med- og selvbestemmelsesrett. Innholdet av disse rettighetene er utbrodert i barnelova §§ 31 og 33.

Paragraf 33 omhandler barnets selvråderett, og bestemmer at foreldre skal gi barnet større selvråderett med alderen, og frem til fylte 18 år.

Paragraf 31 handler om barnets rett til å være med på avgjørelser om seg selv. Bestemmelsens første ledd første punktum sier at foreldre, etter hvert som barnet blir i stand til å "danne seg egne synspunkt på det saka dreiar seg om", skal "høyre kva barnet har å seie før dei tek avgjerd om personlege forhold

⁵⁹ Prop. 117 L (2024-2025) s. 90.

⁶⁰ Prop. 117 L (2024-2025) s. 90.

⁶¹ Backer (2009) Kommentar til Barnelova § 30.

⁶² Prop. 117 L (2024-2025) s. 90.

⁶³ Prop. 117 L (2024-2025) s. 90.

for barnet". Hvor stor grad av barnets synspunkt som skal vektlegges, beror på hvor gammelt og modent barnet er.⁶⁴ Barnets mening skal vektlegges uavhengig av barnets alder, men barnelova § 31 annet ledd fastsetter klare minstekrav om at barn har rett til å få informasjon og mulighet til å si meningen sin fra barnet er 7 år, og at barnets mening skal tillegges "stor vekt" fra barnet er 12 år. Foreldres rett til omsorg og tilsyn må avbalanseres mot denne retten barnet har til å bli hørt.

3.3 Barns rett til privatliv

3.3.1 Rettskildene

Retten til privatliv er en grunnleggende menneskerett som kommer til uttrykk i både nasjonale og internasjonale regelverk. I norsk rett følger rettigheten av Grunnlovens (Grl.) § 102 som sier at "Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon".⁶⁵ I tillegg er retten til privatliv ivaretatt gjennom EMK artikkel 8 og SP artikkel 17 som begge gjelder som norsk rett med forrang gjennom menneskerettighetsloven (mrl.).⁶⁶ At bestemmelsene gjelder med forrang innebærer at bestemmelsene går foran nasjonale regler ved motstrid.

Grunnloven § 102 fikk sin nåværende form etter grunnlovsreformen i 2014. Et av målene med reformen var å gi menneskerettighetene grunnlovsrang. Det er uttalt i både forarbeider og rettspraksis at menneskerettighetsbestemmelsene i Grunnloven skal samsvare med de internasjonale rettighetene bestemmelsene er utformet etter.⁶⁷ Det betyr at Grunnloven § 102 skal forstås i lys av EMK artikkel 8.⁶⁸

I utgangspunktet er det Høyesterett som har ansvar for å tolke, avklare og utvikle menneskerettighetsbestemmelsene i Grunnloven.⁶⁹ Likevel har Høyesterett lagt til grunn at Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolens (EMD) praksis også er relevant.⁷⁰

Forarbeidene til Grl. § 102 viser at bestemmelsen er ment å fange opp både privatliv, personvern og personopplysningsvern.⁷¹ Også EMK-bestemmelsen er forstått slik.⁷² Vernet innebærer at medlemsstatene har positive forpliktelser til å hindre at borgerne begår privatlivskrenkelser mot hverandre.⁷³ Det er også uttalt at staten har plikt til å sikre innbyggere vern om den personlige integritet.⁷⁴

Barn har krav på samme beskyttelse etter menneskerettighetsbestemmelsene som voksne. I tillegg har barn særskilte rettigheter som tar hensyn til deres særlige behov for beskyttelse. For eksempel utgjør Grunnloven § 104 en særbestemmelse for barns rettigheter. Bestemmelsen bygger på sentrale bestemmelser i FNs konvensjon om barns rettigheter (barnekonvensjonen). Grunnloven § 104 tredje ledd første punktum sier at barn har "rett til vern om sin personlige integritet". Forarbeidene sier at barnets rett til personlig integritet er sterkere enn myndige personers vern etter tilsvarende

⁶⁴ Barnelova § 31 (1) annet punktum.

⁶⁵ Grl. § 102 første ledd første punktum.

⁶⁶ Menneskerettighetsloven § 1.

⁶⁷ Dokument 16 (2011-2012) s. 175 og Rt. 2015 s. 93, avsnitt 57.

⁶⁸ Rt. 2015 s. 93, avsnitt 57.

⁶⁹ Rt. 2015 s. 93, avsnitt 57.

⁷⁰ Rt. 2015 s. 93, avsnitt 58.

⁷¹ Dokument 16 (2011-2012) s. 177-180.

⁷² NOU 2020: 14 s. 107-108.

⁷³ Söderman v. Sweden, avsnitt 117.

⁷⁴ NOU 2022: 11 s. 35.

bestemmelse i Grl. § 102.⁷⁵ Grunnen til det er at barn er særlig sårbare, og derfor i større grad enn voksne trenger myndighetenes beskyttelse.⁷⁶

Barns særlige behov for beskyttelse har ført til etableringen av FNs barnekonvensjon. Barnekonvensjonen gir barn en spesiell juridisk status, stadfester at barn har menneskerettigheter, og hjemler barns krav på spesiell beskyttelse.⁷⁷ Også barnekonvensjonen er gjennomført i norsk rett gjennom menneskerettsloven.⁷⁸

Barnekonvensjonen hjemler barnets rett til en rekke grunnleggende menneskerettigheter, herunder retten til liv og helse, utdanning, omsorg og beskyttelse, deltakelse og innflytelse, og rett til privatliv. Artikkel 16 første ledd hjemler barns rett til privatliv.

Fordi denne rapporten omhandler nettopp barns rett til privatliv, vil barnekonvensjonen artikkel 16 være førende for vurderingen. Praksis fra de øvrige bestemmelsene om rett til privatliv i Grunnloven og EMK tillegges vekt der det er relevant. Før det redegjøres nærmere for innholdet i barnekonvensjonen, er det hensiktsmessig å si noe om hvordan barnekonvensjonen skal tolkes.

3.3.2 Tolkning av barnekonvensjonen

Barnekonvensjonen har status som norsk lov med forrang.⁷⁹ Høyesterett har uttalt at norske domstoler skal foreta selvstendige tolkninger av konvensjonsbestemmelsene.⁸⁰ Det betyr at Høyesteretts praksis er veiledende for tolkningen og anvendelsen av barnekonvensjonen. Ved tolkningen skal det likevel benyttes samme metode som EMD.⁸¹ Det innebærer at norske domstoler og øvrige rettsanvendere må forholde seg til konvensjonstekst, alminnelige formålsbetraktninger og avgjørelser fra EMD.⁸² Det vil også være relevant å se hen til bestemmelser i Wien-konvensjonen⁸³ om folkerettslig sedvanerett for konvensjonstolkning.

Videre er særlig fire grunnleggende prinsipper sentrale for forståelsen av bestemmelsene i barnekonvensjonen.⁸⁴ Prinsippene består av prinsippet om ikke-diskriminering, barnets beste, barnets rett til liv og utvikling, og barnets rett til å bli hørt.⁸⁵ Disse fire prinsippene skal være førende ved alle vurderinger etter konvensjonen.

Generelt sett i vurderinger som omhandler barn, er særlig hensynet til barnets beste sentralt. Hva som er barnets beste skal være av overordnet betydning i alle avgjørelser som gjelder barn.⁸⁶ Dette følger av både Grunnloven § 104 annet ledd, barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1, og praksis fra Høyesterett

⁷⁵ NOU 2022: 11 s. 35.

⁷⁶ NOU 2022: 11 s. 35.

⁷⁷ FN-Sambandet (2025).

⁷⁸ Menneskerettsloven § 1.

⁷⁹ Menneskerettsloven § 3.

⁸⁰ Rt. 2005 s. 833, avsnitt 45.

⁸¹ Rt. 2005 s. 833, avsnitt 45.

⁸² Rt. 2005 s. 833, avsnitt 45.

⁸³ Wien-konvensjonen artikkel 31-33.

⁸⁴ Barne- og familiedepartementet (2025).

⁸⁵ Barne- og familiedepartementet (2025).

⁸⁶ Barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1, Strand-Lobben v. Norway avsnitt 204 og HR-2020-661-S avsnitt 77.

og EMD.⁸⁷ Prinsippet anses så viktig at det i alle saker som gjelder barn må komme tydelig frem at hensynet til barn er vurdert, og hvilken vekt det er tillagt.⁸⁸

I tillegg til praksis fra Høyesterett og EMD, er det lagt til grunn at uttalelser fra FNs komite for barnets rettigheter (barnekomiteen) er relevant. Barnekomiteen er barnekonvensjonens overvåkningsorgan og er opprettet med hjemmel i barnekonvensjonen artikkel 43. Komiteen har i oppgave å påse at konvensjonen blir implementert i landene som har ratifisert den. Komiteen utarbeider anbefalinger til medlemsstatene, og utgir generelle kommentarer som tolker og forklarer barnekonvensjonens artikler og prinsipper.⁸⁹ Anbefalingene fra komiteen omtales gjerne som "concluding observations", og inneholder både bekymringer ("concerns"), og anbefalte tiltak ("recommendations").⁹⁰ Anbefalingene er ikke juridisk bindende, og medfører ingen sanksjoner ved manglende etterlevelse.⁹¹

I tillegg til å utarbeide generelle kommentarer behandler Barnekomiteen klager fra barn som mener sine rettigheter er brutt.⁹² Dette forutsetter imidlertid at medlemsstaten har ratifisert barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll om individklager. Norge har ikke ratifisert protokollen.⁹³

Selv om de generelle kommentarene ikke er rettslig bindende⁹⁴, er det lagt til grunn i både forarbeidene til barnelova⁹⁵ og Høyesterettspraksis⁹⁶ at kommentarene er relevante rettskilder når innholdet av konvensjonsforpliktelsene skal fastlegges. Hvilken vekt uttalelsene skal tillegges beror blant annet på hvor godt uttalelsene er forankret i konvensjonsteksten, og om uttalelsen er en tolkningsuttalelse, eller mer en anbefaling om beste praksis innenfor konvensjonens område.⁹⁷

Til slutt må det fremheves at barnekonvensjonen, i likhet med EMK, skal betraktes som et "levende instrument".⁹⁸ Konvensjonen skal tolkes dynamisk, slik at rettighetene tolkes i lys av og i tråd med samfunnsutviklingen.

3.3.3 Barns rett til privatliv etter barnekonvensjonen

Barn er som nevnt gitt et særlig vern om sitt privatliv etter barnekonvensjonen artikkel 16. Bestemmelsen sier at:

"1. Intet barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i hans eller hennes privatliv, familie, hjem eller korrespondanse og heller ikke for ulovlige angrep mot hans eller hennes ære eller omdømme.

2. Barnet har rett til lovens beskyttelse mot slik innblanding eller slike angrep."

⁸⁷ For eksempel Strand-Lobben mot Norge avsnitt 204 og HR-2020-661-S avsnitt 77.

⁸⁸ HR-2020-661-S, avsnitt 86.

⁸⁹ FN-sambandet (2025).

⁹⁰ Høstmælingen (2024) s. 25-26.

⁹¹ Høstmælingen (2024) s. 26.

⁹² Høstmælingen (2024) s. 448.

⁹³ Per august 2025.

⁹⁴ Rt. 2009 s. 1261, avsnitt 41.

⁹⁵ Ot.prp. nr. 104 (2008-2009) s. 26.

⁹⁶ Se for eksempel HR-2018-2096-A, avsnitt 14.

⁹⁷ HR-2018-2096-A, avsnitt 14.

⁹⁸ FNs barnekomite (2006), avsnitt 20. Se også Tyrer v. The United Kingdom, avsnitt 31 hvor EMD uttalte at EMK er et "living instrument".

Første ledd gjelder barnets rett til privatliv, mens annet ledd konkretiserer en forpliktelse for statene til å beskytte barnet mot angrep på privatlivet. Statene er forpliktet til å beskytte barnet mot inngrep fra både egne statlige aktører, og fra private aktører.⁹⁹ Barnekommisjonen har uttalt at statene skal sørge for å beskytte barnet gjennom lovmessige, administrative og andre tiltak.¹⁰⁰

Begrepet "privatliv" er vidt og lar seg vanskelig definere uttømmende.¹⁰¹ EMD har lagt til grunn at nedslagsfeltet er bredt, slik at både den fysiske og sosiale identitet er beskyttet.¹⁰² Privatlivsbegrepet er heller ikke begrenset til personens "indre sirkel". Også innsamling og behandling av offentlig tilgjengelig informasjon vil kunne innebære et inngrep i privatlivet.¹⁰³ Retten til privatliv beskytter også retten til personlig utvikling, enten det gjelder personlighet eller personlig autonomi.¹⁰⁴

EMD har i flere avgjørelser uttalt at retten til privatliv også innebærer en rett til vern av personopplysninger.¹⁰⁵ I den forbindelse har EMD uttalt at begrepet "privatliv" skal tolkes vidt i lys av Europarådets konvensjon fra 1981 om elektronisk behandling av personopplysninger.¹⁰⁶ I likhet med GDPR omtales personopplysninger i konvensjonen som "enhver opplysning som gjelder en bestemt og identifiserbar enkeltperson".¹⁰⁷ Barnekonvensjonen artikkel 16 gjelder på samme måte som EMK artikkel 8 alle former for krenkelse av den personlige integritet, inkludert personopplysninger.¹⁰⁸ Dette gjelder inngrep fra både statlige aktører, næringslivsaktører og foreldre.¹⁰⁹

"Innblanding" i privatlivet vil etter alminnelig forståelse forstås som inngripen i den del av den private sfære som er beskyttet av rettigheten. Slik innblanding omfatter gjerne handlinger der en persons private sfære krenkes uten samtykke. Dette kan skje både ved forstyrrelser i personlig hjem, men også ved innhenting, oppbevaring og behandling av personopplysninger som er aktuelt på personvernets område.

Det er bare "vilkårlig eller ulovlig" innblanding som er i strid med bestemmelsen. Bestemmelsen omfatter altså ikke enhver innblanding. Barnekomiteen har gitt uttrykk for sin forståelse av hva som er "vilkårlig eller ulovlig" i sin generelle kommentar om barns rettigheter i relasjon til digitale miljøer.¹¹⁰ I kommentaren har komiteen lagt til grunn at innblanding for å være lovlig må ha hjemmel i lov, oppfylle et legitimt formål, understøtte prinsippet om dataminimering, være proporsjonale, ta i betraktning hensynet til barnets beste, og ikke være i konflikt med bestemmelsene i eller formålet med konvensjonen.¹¹¹

Som nevnt har barn behov for og rett på sterkere beskyttelse enn voksne. Dette gjelder også retten til privatliv og beskyttelse av personopplysninger. Behandling av barns personopplysninger ved overvåkning og automatisk databehandling kan føre til vilkårlig eller ulovlig innblanding i barnets rett

⁹⁹ Kvalø (2021) artikkel 16 note 9.

¹⁰⁰ FNs barnekomite (2021), avsnitt 69.

¹⁰¹ Niemietz v. Germany, avsnitt 29.

¹⁰² S. and Marper v. The United Kingdom, avsnitt 66.

¹⁰³ P.G og J.H v. The United Kingdom, avsnitt 60.

¹⁰⁴ EMDs guide til artikkel 8, avsnitt 68.

¹⁰⁵ Se for eksempel Leander v. Sweden, avsnitt 48.

¹⁰⁶ Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland, avsnitt 133.

¹⁰⁷ Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland, avsnitt 133.

¹⁰⁸ Smith (2011) s. 113.

¹⁰⁹ Smith (2011) s. 113.

¹¹⁰ FNs barnekomite (2021), avsnitt 69.

¹¹¹ FNs barnekomite (2021), avsnitt 69.

til privatliv, og dermed være i strid med barnekonvensjonen artikkel 16.¹¹² Beskyttelse mot slik overvåkning er viktig da det har betydning for barnets evne til samhandling, deres verdighet og trygghet.¹¹³

Data som innhentes og behandles i forbindelse med overvåkning omfatter gjerne informasjon om barnets identitet, aktivitet, oppholdssted, kommunikasjon, følelser, helse og relasjoner.¹¹⁴ Dette er informasjon foreldre har mulighet til å innhente og behandle når de overvåker barnet gjennom smartteknologi.

3.4 Personvernlovgivningen

3.4.1 Innledende om personvernlovgivningen

Personvernbeskyttelse springer ut fra retten til privatliv.¹¹⁵ Rett til personvern innebærer vern av egne personopplysninger, herunder retten til å selv kontrollere hvordan slike opplysninger behandles, uten innblanding fra staten eller andre aktører.¹¹⁶

I norsk rett reguleres reglene om personvern av personopplysningsloven. Personopplysningsloven gjennomfører personvernforordningen¹¹⁷ ("GDPR").¹¹⁸ Formålet med personvernforordningen er å fastsette regler som verner behandling av fysiske personers personopplysninger.¹¹⁹

GDPR artikkel 2 nr. 1¹²⁰ angir forordningens saklige virkeområde. Bestemmelsen sier at forordningen får anvendelse på "helt eller delvis automatisert behandling av personopplysninger og på ikke-automatisert behandling av personopplysninger som inngår i eller skal inngå i et register".

Forordningens sentrale begreper er legaldefinert i artikkel 4. Med "personopplysning" menes etter GDPR "enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person". At bestemmelsen gjelder "enhver" opplysning om en "identifiserbar" person, illustrerer at personopplysningsbegrepet er vidt.

Videre sier artikkel 4 nr. 1 at en "identifiserbar fysisk person" er en person som direkte eller indirekte kan identifiseres, særlig ved hjelp av en "identifikator". Som eksempler på en "identifikator" nevner GDPR artikkel 4 nr. 1 blant annet navn, identitetsnummer, lokaliseringsopplysninger, eller ett eller flere elementer som er spesifikke for personens fysiske, fysiologiske eller sosiale identitet.

For at det aktuelle tilfellet skal falle inn under anvendelsesområdet til GDPR, må opplysningen kunne identifisere den aktuelle fysiske personen. Opplysningene som blir behandlet, må kunne knyttes direkte eller indirekte til en identifisert eller identifiserbar person.¹²¹ Som en rettesnor kan man si at en

¹¹² FNs barnekomite (2021), avsnitt 68.

¹¹³ FNs barnekomite (2021), avsnitt 67.

¹¹⁴ FNs barnekomite (2021), avsnitt 68.

¹¹⁵ Datatilsynet (2023).

¹¹⁶ Datatilsynet (2023).

¹¹⁷ Forordning 2016/679.

¹¹⁸ Personopplysningsloven § 1.

¹¹⁹ GDPR artikkel 1 nr. 1.

¹²⁰ Og personopplysningsloven § 2 (1).

¹²¹ WP 136 (2007) s. 12-13.

fysisk person er identifisert når han eller hun kan skilles ut fra en gruppe mennesker.¹²² Det er tilstrekkelig at identifisering er *mulig*.¹²³ Identifiseringen trenger altså ikke å ha skjedd.

En "behandling" er definert som "enhver operasjon eller rekke av operasjoner som gjøres med personopplysninger, enten automatisert eller ikke, f.eks. innsamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, [og] bruk [...]".¹²⁴ Det skal lite til før en aktivitet er omfattet av behandlingsdefinisjonen.¹²⁵ Er man i befatning med personopplysninger, vil man som regel antas å "behandle" personopplysninger.¹²⁶

Den som er ansvarlig for behandlingen omtales etter GDPR som "behandlingsansvarlig".¹²⁷ Den behandlingsansvarlige kan både være en fysisk og en juridisk person.¹²⁸ Det avgjørende for at man anses som behandlingsansvarlig, er at en "[...] bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke midler som skal benyttes [...]".¹²⁹

Overvåkning av noens GPS-lokasjon ved hjelp av smartteknologi innebærer innsamling av informasjon om bevegelser og posisjon i sanntid. I tillegg kan teknologien brukes til å filme eller kommunisere med barnet som overvåkes. Dette vil utgjøre en "behandling". I foreldre-barn-relasjonen hvor forelderen overvåker barnet, er den overvåkedes identitet allerede kjent. Overvåkningen kan også i seg selv føre til identifisering gjennom informasjon om sentrale oppholdssteder, stemme og utseende. Når slike opplysninger ses i sammenheng, kan man få tilstrekkelig grunnlag til å direkte eller indirekte etablere personens identitet. Slike opplysninger utgjør da personopplysninger. Overvåkning ved hjelp av smartteknologi vil derfor utgjøre "behandling" av "personopplysninger", slik at handlingene faller inn under personvernforordningens anvendelsesområde.

GDPR oppstiller vilkår både for at en lovlig kan behandle personopplysninger og stadfester rettigheter for den personopplysninger gjelder. Av vilkår for den som behandler personopplysninger, kan det nevnes krav om behandlingsgrunnlag¹³⁰, krav om innebygd personvern og personvern som standard¹³¹, og krav om å gjennomføre egnede tekniske organisatoriske tiltak for å oppnå et egnet sikkerhetsnivå.¹³² Personen opplysningene gjelder har blant annet rett til å bli informert¹³³, rett til retting og sletting¹³⁴, og rett til innsyn i egne personopplysninger.¹³⁵

¹²² WP 136 (2007) s. 12.

¹²³ WP 136 (2007) s. 12.

¹²⁴ GDPR artikkel 4 nr. 2.

¹²⁵ Bergseng Skullerud mfl. (2023) Kommentar til GDPR artikkel 4 nr. 2.

¹²⁶ Bergseng Skullerud mfl. (2023) Kommentar til GDPR artikkel 4 nr. 2.

¹²⁷ GDPR artikkel 4 nr. 7.

¹²⁸ GDPR artikkel 4 nr. 7.

¹²⁹ GDPR artikkel 4 nr. 7.

¹³⁰ GDPR artikkel 6.

¹³¹ GDPR artikkel 25.

¹³² GDPR artikkel 32.

¹³³ GDPR artikkel 13.

¹³⁴ GDPR artikkel 16 og 17.

¹³⁵ GDPR artikkel 15.

3.4.2 Personvernforordningens anvendelse overfor barn

3.4.2.1 Generelt

Personvernforordningen gjelder som utgangspunkt tilsvarende for voksne og barn.¹³⁶ For barns vedkommende gir fortalen til GDPR uttrykk for at barns personopplysninger skal sikres et særlig vern. Fortalens punkt 38 sier følgende:

"Barns personopplysninger fortjener et særlig vern, ettersom barn kan være mindre bevisste på aktuelle risikoer, konsekvenser og garantier samt på de rettigheter de har når det gjelder behandling av personopplysninger. [...]"

Det særlige vernet er begrunnet i barns sårbarhet og manglende kunnskap om risikoer og konsekvenser.¹³⁷ I likhet med forarbeidene til Grunnlovsbestemmelsen om retten til privatliv, gir fortalen til GDPR inntrykk av at barn skal sikres et sterkere vern enn voksne.

3.4.2.2 Unntaket for rent personlige eller familiemessige aktiviteter

Selv om GDPR er ment å gi barn et sterkt personvern, oppstiller Artikkel 2 nr. 2 bokstav c et unntak som skaper tvil om forordningens anvendelse på foreldres overvåkning av egne barn.

Artikkel 2 nr. 2 bokstav c sier at forordningen ikke får anvendelse på behandling av personopplysninger som utføres "av en fysisk person som ledd i rent personlige eller familiemessige aktiviteter". Unntaket kommer altså til anvendelse når behandlingen oppstår i en rent personlig eller familiemessig kontekst.¹³⁸ Unntaket omtales gjerne som "husholdningsunntaket".

Rent "personlige eller familiemessige aktiviteter" kan tolkes som aktiviteter som utelukkende knytter seg til hjem- og privatliv, og dermed ikke angår mer offentlige aktiviteter som skole- og yrkesliv.

Personvernforordningens fortale punkt 18 bidrar til å klarlegge innholdet. Punktet sier at:

"Denne forordning får ikke anvendelse på behandling av personopplysninger som en fysisk person utfører i forbindelse med rent personlige eller familiemessige aktiviteter, og som derfor ikke er knyttet til en yrkes- eller forretningsvirksomhet. Personlige eller familiemessige aktiviteter kan omfatte korrespondanse og føring av adresselister eller aktiviteter på sosiale nettverk samt aktiviteter på internett i forbindelse med slike aktiviteter [...]"

Fortalen understøtter at unntaket bare gjelder private og familiemessige aktiviteter, men utvider anvendelsesområdet ved å legge til grunn at også korrespondanse og aktiviteter på sosiale nettverk er omfattet. Utover dette gir fortalen begrenset veiledning.

EU-domstolen har uttalt at unntaket skal tolkes restriktivt, og at det bare er rent ("purely") personlige eller familiemessige aktiviteter som er unntatt.¹³⁹ Saken omhandlet et privat overvåkningskamera plassert ved en privat bolig. Kameraet filmet i hovedsak den private tomten, men også deler av en offentlig vei. EU-domstolen konkluderte med at overvåkningen av det offentlige området rettet seg utenfor den private sfære, slik at overvåkningen ikke utgjorde en rent privat aktivitet.¹⁴⁰ Av den grunn

¹³⁶ Prop. 56 LS (2017-2018) s. 95.

¹³⁷ Prop. 56 LS (2017-2018) s. 96.

¹³⁸ Bergseng Skullerud (2023) Kommentar til GDPR artikkel 2.

¹³⁹ Case C-212/13 Ryneš, avsnitt 33.

¹⁴⁰ Case C-212/13 Ryneš, avsnitt 33.

kom ikke husholdningsunntaket til anvendelse, slik at behandlingen måtte skje i tråd med personvernforordningen.

Avgjørelsen illustrerer for det første at unntaket ikke kommer til anvendelse så fort behandlingen retter seg utenfor den private sfære, selv når behandlingen skjer fra den behandlingsansvarliges private hjem. Motsetningsvis må avgjørelsen tas til inntekt for at overvåkingen er unntatt GDPR når den utelukkende faller inn under personlige og familiemessige aktiviteter. Det innebærer at også behandling av barns personvernopplysninger faller utenfor GDPR når dette gjøres i en tilstrekkelig privat eller familiær sammenheng.

For å vurdere om husholdningsunntaket kommer til anvendelse, er det relevant å se på hvem som er behandlingsansvarlig, og hvem sine personopplysninger som behandles.¹⁴¹ Jo vagere forhold det er mellom den behandlingsansvarlige og den registrerte, jo mer skal det til for at unntaket kommer til anvendelse. Har den behandlingsansvarlige og den registrerte på den andre siden et nært forhold, for eksempel et familieforhold, så kan det tale for at behandlingen er familiemessig, slik at husholdningsunntaket kommer til anvendelse.¹⁴²

Videre er det relevant hvorvidt behandlingen medfører negative konsekvenser for den registrertes privatliv, og da særlig om personopplysningene spres utenfor den registrertes private sfære.¹⁴³ Dette vil typisk være tilgjengeliggjøring for et større eller ubestemt antall mennesker som ikke inngår i den registrertes nære familie eller omgangskrets.¹⁴⁴ Både EU-domstolen¹⁴⁵ og den øverste domstolen i Østerrike har tolket dette slik at offentliggjøring gjennom sosiale medier er å gå utenfor den private sfære.¹⁴⁶ Offentliggjøring i sosiale medier vil nok også falle utenfor "familiemessige aktiviteter", og dermed ikke omfattes av husholdningsunntaket.

3.4.2.3 Husholdningsunntaket anvendt på foreldres overvåking av eget barn

Som beskrevet i kapittel 2, kjennetegnes dagens foreldreskap i større grad enn tidligere av at barnet overvåkes og kontrolleres ved hjelp av smartteknologiløsninger. De foreldre som overvåker i dag gjør dette både i og utenfor hjemmet.

Foreldres bruk av smartteknologi for å kartlegge barnets bevegelser innenfor hjemmet faller sannsynligvis inn under "husholdningsunntaket" i GDPR artikkel 2 nr. 2 bokstav c. Den tidligere nevnte avgjørelsen C-212/13 (Ryneš) illustrerer at overvåking er unntatt GDPR når overvåkingen utelukkende skjer i hjemmet. Avgjørelsen kan tas til inntekt for at teknologi som bare angår hjemmet, faller innenfor husholdningsunntaket.

Videre gjør omsorgsansvaret at det nok vil anses som en "familiemessig aktivitet" å ha oversikt over når barnet kommer og går fra hjemmet, selv om dette skjer gjennom smartteknologi. På bakgrunn av dette faller overvåking gjennom alarm-, låse- og kameraløsninger etter vårt syn utenfor GDPR.

Situasjonen er mer kompleks for foreldres overvåking av barn utenfor hjemmet, for eksempel i barnets skole- og fritid. Barnets skole- og fritidsaktiviteter er mer løsrevet fra familien enn det som

¹⁴¹ Bergsens Skallerud (2023) Kommentar til GDPR artikkel 2.

¹⁴² Bergsens Skallerud (2023) Kommentar til GDPR artikkel 2.

¹⁴³ Bergsens Skallerud (2023) Kommentar til GDPR artikkel 2.

¹⁴⁴ Bergsens Skallerud (2023) Kommentar til GDPR artikkel 2.

¹⁴⁵ Case C-101/01 Lindqvist, avsnitt 47

¹⁴⁶ Sak 6Ob56/21k, Max Schrems v. Facebook Ireland.

skjer i hjemmet. Dette kan tale for at overvåkning av barnet utenfor hjemmet faller utenfor foreldrenes "familiemessige aktiviteter".

Likevel må bruken ses i lys av omsorgsansvaret som er utbrodert i kapittel 3.2. Foreldre har både rett og plikt til å gi barnet omsorg og føre forsvarlig tilsyn. Dagens samfunnsutvikling har gjort det mulig å gjennomføre plikten til å føre tilsyn ved hjelp av nye hjelpemidler. Tolkes forordningen i lys av samfunnsutviklingen, kan oppfølging gjennom smartteknologi tilsynelatende anses som en "familiemessig" aktivitet.

I tillegg kan det trekkes frem at GDPR ved flere anledninger har blitt ansett å passe best på næringsdrivendes behandling av personopplysninger. Selv om også fysiske personer kan være behandlingsansvarlige, synes forordningen å gi sterkere vern mot næringsdrivendes behandling. Husholdningsunntaket illustrerer også i seg selv at personlig behandling er svakere vernet. Systembetragtninger taler etter dette for at unntaket kommer til anvendelse også når foreldre følger med på barnet utenfor hjemmet.

Samlet sett er det naturlig å forstå GDPR slik at forordningen på generelt grunnlag ikke kommer til anvendelse når foreldre bruker smartteknologi for å overvåke egne barn på den måten som er beskrevet i denne rapporten.¹⁴⁷

3.4.2.4 Oppsummert om GDPR i foreldre-barn-relasjonen

Selv om GDPR ikke kommer til anvendelse i tilfellene som er beskrevet over, må det nevnes at GDPR kan komme til anvendelse når bruken blir mer omfattende. Først kan det nevnes at husholdningsunntaket ikke vil gjelde når overvåkingen fører til at forelderen også overvåker andre barn. Forelderen vil for eksempel bevege seg utenfor "rent personlige og familiemessige aktiviteter" ved avlytting av andre sine barn.¹⁴⁸

I tillegg vil foreldre bevege seg utenfor husholdningsunntaket når de offentliggjør barnets personopplysninger. Nylig ble for eksempel en nederlandsk bestemor dømt for brudd på GDPR idet hun publiserte bilder av barnebarn på Facebook og Pinterest.¹⁴⁹ Også av norsk Høyesterett har en mor blitt dømt for publisering av bilder og videoer av datteren på Facebook.¹⁵⁰ Sistnevnte ble riktig nok vurdert etter straffelovens bestemmelser. Likevel viser avgjørelsene at foreldres offentliggjøring av barnets personopplysninger kan komme i strid med barnets privatliv og personvern.

I tillegg har det i senere tid blitt belyst hvordan smartteknologi kan føre til økt psykisk og fysisk vold i hjemmet.¹⁵¹ Å bruke teknologien til slik vold vil trolig strekke grensene for hva som kan anses som en "familiemessig aktivitet" etter husholdningsunntaket i GDPR artikkel 2 nr. 2 bokstav c. I slike tilfeller vil nok likevel straffelovens bestemmelser passe bedre til å regulere og sanksjonere situasjonen enn GDPR.

Uavhengig av om GDPR direkte regulerer foreldres overvåkning av barn, så er forordningen relevant for å vurdere spørsmål rundt barns personvernrettigheter. Dette skyldes at spørsmål om

¹⁴⁷ Se særlig del 2.

¹⁴⁸ Medietilsynet (2023) s. 57.

¹⁴⁹ Sak C-05/368427, anonymiserte parter.

¹⁵⁰ HR-2019-2038-A.

¹⁵¹ Studsrød (2024).

personopplysninger presumeres å generelt måtte bli forstått i lys av GDPR.¹⁵² Det innebærer at forordningen vil være veiledende ved vurderingen av hvordan foreldre bør behandle personopplysninger om egne barn.

3.5 Annet regelverk som kaster lys over barns personvern

3.5.1 Innledning

Barns personvern er ikke bare regulert av overordnede rettsnormer som Grunnloven, EMK, barnekonvensjonen, og personvernforordningen. Også i nasjonal særlovgivning finnes det regler om barns personvern. I det følgende skal det kartlegges hvordan tidligere, nåværende og fremtidig nasjonalt regelverk regulerer barns rett til privatliv og personvern.

3.5.2 Personopplysningsloven av 2000

Den gamle personopplysningsloven hadde en bestemmelse som regulerte barns rett til personvern. Bestemmelsen var inntatt i lovens § 11 tredje ledd, og lød slik:

"Personopplysninger som gjelder barn, skal ikke behandles på en måte som er uforsvarlig av hensyn til barnets beste".

Bestemmelsen er interessant fordi den viser at det allerede i 2012 ble sett på som nødvendig å innføre en særbestemmelse om beskyttelse av barns personvern.¹⁵³ Bakgrunnen var at den teknologiske utviklingen ble ansett å øke risikoen for misbruk av barn og barns personopplysninger.¹⁵⁴ Dette til tross for at EUs personverndirektiv¹⁵⁵, som var gjennomført gjennom personopplysningsloven av 2000, ikke hadde en tilsvarende bestemmelse.¹⁵⁶

Bestemmelsen ga Datatilsynet kompetanse til å gripe inn overfor foreldre og andre som behandlet barns personopplysninger i strid med hensynet til barnets beste.¹⁵⁷ Lovgiver videreførte ikke bestemmelsen i personopplysningsloven av 2018.

3.5.3 Personopplysningsloven av 2018

Personopplysningsloven av 2018 gjennomfører som nevnt personopplysningsforordningen (GDPR) i norsk rett.¹⁵⁸ I likhet med fortalen til GDPR, følger det av forarbeidene til loven at det er en viktig myndighetsoppgave å sikre rettslige rammer for barns beskyttelse i en digital hverdag.¹⁵⁹ Ved fastsettelsen av slike regler er det sentralt å se hen til barnets rett til selvbestemmelse og beskyttelse.¹⁶⁰

Til tross for det uttalte målet om å sikre barns digitale beskyttelse, ble bestemmelsen om barns rett til personvern fra personopplysningsloven av 2000 ikke videreført. Grunnen til at bestemmelsen ikke ble videreført var tilsynelatende at departementet ikke anså bestemmelsen å være i tråd med GDPR.

¹⁵² Dette kan utledes av Norges EØS-rettslige forpliktelser til å sikre ensartet og enhetlig vern for behandling av personopplysninger, jf. GDPR fortalepunkt 10 og EØS-loven § 2 første punktum som gir gjennomført EØS-rett forrang i norsk rett.

¹⁵³ Prop. 47 L (2011-2012) s. 5.

¹⁵⁴ Prop. 47 L (2011-2012) s. 5.

¹⁵⁵ Direktiv 95/46/EF

¹⁵⁶ Prop. 47 L (2011-2012) s. 14.

¹⁵⁷ Prop. 117 L (2024-2025) s. 112.

¹⁵⁸ Personopplysningsloven § 1.

¹⁵⁹ Prop. 56 LS (2017-2018) s. 98.

¹⁶⁰ Prop. 56 LS (2017-2018) s. 98.

Dette kan ses i lys av den vanskelige grensedragningen mot det overnevnte "husholdningsunntaket" i GDPR artikkel 2 nr. 2 bokstav c.¹⁶¹

Det følger av forarbeidene at flere aktører, blant annet Redd Barna, antok at det ville føre til uheldige konsekvenser å ikke videreføre bestemmelsen.¹⁶² Redd Barna fremhevet et behov for å beskytte barn mot foreldres skadelige behandling av barns personopplysninger.¹⁶³

I forbindelse med høringsinstansenes bekymringer, uttalte departementet at dersom det skulle vise seg at barns rett til personvern ikke ivaretas i tilstrekkelig grad, vil det være aktuelt å gjøre endringer i vergemålsloven og barnelova om blant annet barns kompetanse til å samtykke til behandling av personopplysninger.¹⁶⁴ Dette gir, til tross for at § 11 ikke ble videreført, igjen uttrykk for at lovgiver ønsker å beskytte barns personvern.

3.5.4 Forslag til ny barnelov

I Prop. 117 L (2024-2025) la Barne- og familiedepartementet frem forslag til ny barnelov. Den tidligere barnelova av 1981 hadde ingen konkrete bestemmelser som sa noe om barns rett til privatliv og personvern.¹⁶⁵ Som nevnt tidligere har nåværende lov bestemmelser om foreldreansvar¹⁶⁶, som også omfatter forvaltningen av barnets rett til personvern.¹⁶⁷

Lovforslaget inneholder en ny bestemmelse om barnets personvern i forslaget § 6-7. Bestemmelsen lyder slik:

"Barn har rett til personvern. Når foreldre tek avgjerder som involverer barn sine personopplysningar, skal dei alltid ta omsyn til denne retten.

I vurderinga etter lovas § 6-6 av om barnet er i stand til å ta avgjerder om eigne personopplysningar, skal foreldra mellom anna leggje vekt på barnets alder og modning, barnets evne til å forstå kva avgjerda går ut på, arten av personopplysningane, kva karakter bruken av opplysningane har, kva som er formålet med bruken og kva for konsekvensar bruken vil ha for personvernet til barnet.

Barn kan nekte foreldra å publisere bilete, film eller lydopptak av dei."

Bakgrunnen for bestemmelsen er ifølge departementet hovedsakelig den teknologiske utviklingen.¹⁶⁸ I en tid hvor teknologi, programvare og sosiale medier gjør det mulig å samle inn og dele store mengder personopplysninger, har foreldre et stort ansvar for å beskytte og veilede egne barn, samtidig som de selv må respektere barnas privatliv og personvern.¹⁶⁹ Særlig anses bestemmelsen å gjennomføre barnets rett til privatliv etter barnekonvensjonen artikkel 16, med fokus på personvern i foreldre-barn-relasjonen.¹⁷⁰

¹⁶¹ Se punkt 3.4.2.

¹⁶² Prop. 56 LS (2017-2018) s. 99.

¹⁶³ Prop. 56 LS (2017-2018) s. 97.

¹⁶⁴ Prop. 56 LS (2017-2018) s. 99.

¹⁶⁵ Prop. 117 L (2024-2025) s. 107.

¹⁶⁶ Barnelova §§ 30, 31 og 33.

¹⁶⁷ Prop. 117 L (2024-2025) s. 107.

¹⁶⁸ Prop. 117 (2024-2025) s. 111.

¹⁶⁹ Prop. 117 (2024-2025) s. 111.

¹⁷⁰ Prop. 117 (2024-2025) s. 260.

Foreldres ansvar for barns personopplysninger har til nå, som illustrert over, vært fragmentert plassert i barnelova, personopplysningloven og øvrige rettighetsbestemmelser som gjelder barn.¹⁷¹ Etter at § 11 tredje ledd i personopplysningsloven av 2000 ikke ble videreført, har det oppstått et behov for nærmere regulering.¹⁷² Den foreslåtte bestemmelsen er ment å gi føringer for hva foreldres ansvar for barns personvern inneholder.¹⁷³

Videre peker departementet på to sentrale formål med den nye bestemmelsen. For det første skal bestemmelsen klargjøre at lovstridig behandling av barns personopplysninger ikke blir lovlig med foreldrenes samtykke.¹⁷⁴ Dette betyr at det som objektivt er en krenkelse av barnets personvern, ikke vil være lovlig fordi det gjennomføres av forelder.¹⁷⁵ For det andre er bestemmelsen ment som en pedagogisk veiledning, som søker å bidra til at foreldre reflekterer over og forplikter seg til å hensynta barnets rett til personvern.¹⁷⁶

Bestemmelsens første ledd oppstiller en plikt for foreldre til å hensynta barnets personvern i avgjørelser som involverer barns personopplysninger.¹⁷⁷ Leddet lovfester at barn har rett til personvern, og at det er en del av foreldreansvaret å hensynta dette.

Annet ledd gjelder foreldre og barns mulighet til å gi samtykke til behandling av personopplysninger.¹⁷⁸ Utgangspunktet er at foreldre har samtykkekompetanse på vegne av eget barn, med mindre annet følger av særlovgivning.¹⁷⁹ Den foreslåtte § 6-7 annet ledd etablerer at barn, avhengig av alder og modenhet, skal kunne bli hørt i avgjørelser om egne personopplysninger. Dette samsvarer med den økende selv- og medbestemmelsesretten i barnelova¹⁸⁰ og bestemmelsen i barnekonvensjonen artikkel 5.

Tredje ledd gir barn vetorett til å nekte foreldre publisering av bilder, film eller lydopptak av seg selv. Forarbeidene sier at bestemmelsen skal pålegge foreldrene en plikt til å respektere nektelsen.¹⁸¹ Nektelsesretten skal gjelde uten aldersbegrensning, slik at bestemmelsen i utgangspunktet kan påberopes av barn i alle aldre.¹⁸² Bestemmelsen gjelder riktignok bare publisering av bilde, lyd og video, slik at foreldre fortsatt vil kunne gi samtykke til deling av andre personopplysninger til tredjeparter.¹⁸³ Dette er viktig ettersom deling av for eksempel helseopplysninger til helsemyndigheter er viktig for å kunne sikre ivaretagelse av barnets helse.¹⁸⁴

¹⁷¹ Grunnloven § 102, EMK artikkel 8 og barnekonvensjonen artikkel 16 om barns privatliv.

¹⁷² Prop. 117 (2024-2025) s. 112.

¹⁷³ Prop. 117 (2024-2025) s. 111.

¹⁷⁴ Prop. 117 (2024-2025) s. 111. Se også HR-2019-2038-A avsnitt 22 som gjaldt en mors publisering av bilder og videoklipp av datteren. Førstvoterende uttaler at moren ikke kunne samtykke på vegne av datteren til egne handlinger som ellers ville ha vært lovbrudd overfor datteren.

¹⁷⁵ Prop. 117 (2024-2025) s. 111.

¹⁷⁶ Prop. 117 (2024-2025) s. 111.

¹⁷⁷ Prop. 117 (2024-2025) s. 260.

¹⁷⁸ Prop. 117 (2024-2025) s. 260.

¹⁷⁹ Vergemålsloven § 9.

¹⁸⁰ Barnelova §§ 31 og 33.

¹⁸¹ Prop. 117 (2024-2025) s. 260.

¹⁸² Prop. 117 (2024-2025) s. 260.

¹⁸³ Prop. 117 (2024-2025) s. 260.

¹⁸⁴ Prop. 117 (2024-2025) side 109-110.

Den foreslåtte § 6-7 fremstår i noen grad tilknyttet GDPR ved at den gjennomfører mye av de samme prinsippene, slik som barns særlige sårbarhet i en digital hverdag.¹⁸⁵ Likevel synes ikke bestemmelsen fullt ut å reflektere GDPR, fordi GDPR ikke gir tilsvarende rett til å nekte publisering. GDPR oppstiller en rett til å kreve slettet opplysninger som i praksis bare kan håndheves *etter* at disse har blitt behandlet¹⁸⁶, i kontrast til den nye barnelova § 6-7 som gir barn en nektelsesrett *før* foreldrene publiserer bilde, lyd eller video.

Slik vi forstår lovgiver, er bestemmelsen i den nye barnelova § 6-7 gitt som en selvstendig bestemmelse uavhengig av GDPR. Dette kan ses i lys av den kompliserte vurderingen av om foreldre-barn-relasjonen er omfattet av GDPR eller ikke.¹⁸⁷ Lovgiver synes å ha ønsket å styrke barns personvern uten å gå inn på denne komplekse vurderingen. Norges forpliktelser til ensartet gjennomføring av EØS-forpliktelser tilsier likevel at innholdet av nasjonale bestemmelser som regulerer personvern skal forstås i lys av GDPR.

¹⁸⁵ GDPR fortale punkt 18.

¹⁸⁶ GDPR artikkel 17.

¹⁸⁷ Se del 3.4.2.

4. IVARETAKELSE AV BARNES PERSONVERN I DAGENS REGELVERK

4.1 Innledning

Som beskrevet over, er det et uttalt mål både i Grunnloven, EMK, barnekonvensjonen og personvernforordningen at barn skal sikres sterk beskyttelse av sitt privatliv og personvern. I tillegg understreker både barnekonvensjonen og barnelova at barn har rett til å medvirke i avgjørelser som gjelder deres personlige forhold, herunder forhold som berører barnets personvern.¹⁸⁸

Samtidig har foreldre i kraft av omsorgsansvaret både rett og plikt til å ivareta barnets sikkerhet og velvære gjennom oppfølging og tilsyn.¹⁸⁹ Når foreldres omsorgsoppgaver utføres ved hjelp av smartteknologi, kan det oppstå spørsmål om hvorvidt barnets rett til privatliv og personvern ivaretas i tilstrekkelig grad. I dette kapittelet skal det derfor vurderes hvordan barnets rett til privatliv og personvern stiller seg når foreldrene bruker smartteknologi for omsorg- og tilsynsoppgaver.

Vurderingen av ivaretakelsen av barnets privatliv og personvern i foreldre-barn-relasjonen foretas i del 4.2. Først vurderes det om barn må samtykke til foreldres behandling av barnets personopplysninger (4.2.1). Deretter følger den konkrete vurderingen av om foreldres overvåkning kan stride med barnets rett til privatliv og personvern (4.2.2). Til slutt redegjøres det for hvilke sanksjonsmuligheter dagens regelverk oppstiller for foreldres brudd på barnets privatliv og personvern (4.3).

4.2 Barnets rett til privatliv og personvern når foreldre overvåker barnet

4.2.1 Må barn samtykke til foreldres behandling av barnets personopplysninger?

Grunnloven § 102 annet ledd gir i utgangspunktet alle en grunnleggende rett til selvbestemmelse.¹⁹⁰ Også barn har en grunnleggende rett til frihet, og til å utøve innflytelse over eget liv.¹⁹¹ Barns behov for og rett på omsorg og beskyttelse innebærer imidlertid at barn i mange sammenhenger må tåle at foreldre tar beslutninger på vegne av barnet.¹⁹² Som et utslag av det, har foreldre i utgangspunktet samtykkekompetanse på vegne av eget barn.¹⁹³ Dette gjelder likevel bare så lenge ikke annet er bestemt.

I dagens lovverk er utgangspunktet at personer under 18 år ikke har kompetanse til å selv gi samtykke til deling eller behandling av personopplysninger, slik at myndigheten som hovedregel ligger hos foreldrene.¹⁹⁴ Personopplysningsloven § 5 utgjør et unntak fra dette, og sier at barn kan gi samtykke i forbindelse med informasjonssamfunnstjenester¹⁹⁵ fra 13 års alder.¹⁹⁶

Øvrig behandling av barnets personopplysninger anses som et personlig forhold som inngår som en del av foreldreansvaret.¹⁹⁷ Dette innebærer at foreldrene kan samtykke til deling og behandling av barnets personopplysninger. At foreldre har slik samtykkekompetanse innebærer at de i utgangspunktet også kan samtykke til sin egen behandling av barnets personopplysninger. Barnet har

¹⁸⁸ Barnekonvensjonen artikkel 5 og barnelova § 31.

¹⁸⁹ Se kapittel 3.2 om foreldreansvar.

¹⁹⁰ NOU 2020: 14 s. 352.

¹⁹¹ NOU 2020: 14 s. 352.

¹⁹² NOU 2020: 14 s. 352.

¹⁹³ Vergemålsloven § 9.

¹⁹⁴ Prop. 117 L (2024-2025) s. 112 og vergemålsloven § 9.

¹⁹⁵ For eksempel sosiale medier, nettbutikker og strømtejenester, som definert i artikkel 1 nr. 1 bokstav b) i Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/1535, jf. GDPR art. 4 nr. 25.

¹⁹⁶ Prop. 117 L (2024-2025) s. 113. Regjeringen har varslet at det er ønskelig å øke denne til 15 år.

¹⁹⁷ Prop. 117 L (2024-2025) s. 111.

etter dette ikke mulighet til å begrense foreldrenes behandling ved å nekte samtykke, slik de kunne ha begrenset foreldrene etter GDPR.¹⁹⁸

Likevel må det nevnes at forarbeidene til ny barnelov sier at hvorvidt foreldres samtykkekompetanse følger av foreldreansvaret eller vergemålet, må vurderes konkret i den enkelte sak.¹⁹⁹ For de tilfellene samtykkekompetansen følger av foreldreansvaret, må kompetansen avbalanseres mot barnets selvbestemmelsesrett og rett til å involveres i avgjørelser om seg selv.²⁰⁰ I de tilfellene vil barnets mening om foreldrenes behandling måtte tillegges større vekt jo eldre og mer modent barnet blir.

Hvilke tilfeller dette gjelder, er imidlertid usikkert. Etter dagens rettsstilstand kan det derfor ikke sies å foreligge noen klar hjemmel som gir barnet krav på å samtykke til, eller nekte, foreldres behandling av barnets personopplysninger.²⁰¹ Vurderingen under foretas derfor under forutsetning av at barnet ikke har slik samtykke- og nektelseskompetanse.

4.2.2 Kan foreldres overvåkning av eget barn stride med barnets rett til privatliv og personvern?

Foreldres bruk av smartteknologi for å overvåke eget barn aktualiserer en vurdering av hvorvidt slik overvåkning kan være uforenelig med barns rett til privatliv og personvern.

Barnekonvensjonen artikkel 16 bestemmer at ingen barn skal utsettes for "vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv". Det er på det rene at retten til privatliv innebærer rett til vern av personopplysninger²⁰², og at overvåkning av barnet utgjør "innblanding" i barnets privatliv fordi overvåkningen utgjør behandling av barnets personopplysninger.²⁰³ Det som må vurderes, er når foreldres overvåkning av egne barn utgjør "vilkårlig eller ulovlig" innblanding.

Barnekomiteen har lagt til grunn at en rekke vilkår må være oppfylt for at innblanding i privatlivet skal være lovlig.²⁰⁴ I den følgende vurderingen vil vi særlig legge vekt på hvorvidt overvåkningen oppfyller et legitimt formål, tar i betraktning hensynet til barnets beste, og for øvrig er i tråd med barnekonvensjonens sentrale formål.

Vurderingen av lovligheten må etter vårt syn foretas som en konkret interesseavveining mellom to sentrale hensyn. På den ene siden står foreldrenes rett og plikt til å utøve omsorg og føre tilsyn med barnet i kraft av foreldreansvaret. På den andre siden står barnets rett til privatliv, slik vernet kommer til uttrykk i Grunnloven, EMK og barnekonvensjonen.

Foreldreansvaret innebærer etter barnelova § 30 en rett og plikt til å ta avgjørelser for barnet, og utøve tilfredsstillende omsorg og tilsyn. Digitalisering av samfunnet har endret hverdagen til både foreldre og barn. Endringene har gjort at også foreldreansvaret har måttet tilpasses nye rammer. En konsekvens av dette har vært at omsorgsoppgaver som tidligere ble gjennomført ved fysisk tilstedeværelse og direkte kommunikasjon, i dag gjennomføres ved hjelp av digitale hjelpemidler.

¹⁹⁸ Samtykke er ett av flere behandlingsgrunnlag som gjør behandling av personopplysninger lovlig etter GDPR artikkel 6. GDPR gir ikke nektelsesrett, men å nekte samtykke kan begrense den behandlingsansvarlige ved at samtykke ikke utgjør et aktuelt behandlingsgrunnlag.

¹⁹⁹ Prop. 117 L (2024-2024) s. 112.

²⁰⁰ Barnelova §§ 33 og 31.

²⁰¹ En slik bestemmelse er imidlertid foreslått inntatt i den nye barnelova § 6-7 tredje ledd, se rapportens punkt 3.5.4.

²⁰² For eksempel Leander v. Sweden og Prop. 31 L (2022-2023) s. 15.

²⁰³ FNs barnekomite (2021), avsnitt 68.

²⁰⁴ Se punkt 3.3.3.

I dagens digitale samfunn må en viss grad av slik teknologibruk sies å ligge innenfor rammene av et forsvarlig foreldreansvar. For det første kan det nevnes at overvåkingen nok ikke omfattes av GDPR fordi den utgjør "familiemessige aktiviteter" etter unntaksbestemmelsen i GDPR artikkel 2 nr. 2 bokstav c.²⁰⁵ Når store deler av barns liv skjer digitalt, er det naturlig at digitale hjelpemidler også tar del i foreldrelivet.

Bruk av overvåkingsteknologi må derfor anses å ligge innenfor foreldreansvaret, når overvåkingen ivaretar legitime formål og gjennomføres på en forholdsmessig måte. For eksempel synes det i faresituasjoner å være hensiktsmessig at foreldre og barn kan komme i kontakt og dele posisjon gjennom eksempelvis smartklokker. Det kan også rettferdiggjøres at foreldre har hjemmesystemer som åpner for at de kan undersøke om barnet har kommet hjem fra skole og fritidsaktiviteter.

Videre er det slik at både mobbing og overgrep i dag i stor grad finner sted på digitale plattformer. Dette kan skape et behov for foreldres tilstedeværelse og tilsyn gjennom undersøkelser av barns digitale liv. Derfor må det også kunne innfortolkes i foreldreansvaret å til en viss grad drive slik overvåking av barnet.

På den ene siden kan overvåkingen være problematisk fordi foreldre kan gjennomføre den uten at barnet kjenner til omfanget. Ved å ikke kjenne til omfanget av overvåkingen, vil barnets kunnskap om overvåkingen og deres medbestemmelsesrett settes under press. På den andre siden må det nevnes at denne måten å føre tilsyn over barnet både kan være effektiv, og føles mindre inngripende overfor barnet, enn tradisjonelt tilsyn ved fysisk kontroll og kommunikasjon. Når teknologi gir barna økt følelse av frihet og fleksibilitet, samtidig som foreldrene ivaretar sitt behov for oversikt og kontroll, kan dette være positivt for barnets liv og utvikling.²⁰⁶

Selv om en viss overvåking av barnet faller innenfor foreldreansvaret, må det trekkes en grense mot overvåking som går ut over barns rett til privatliv og personvern. For å undersøke når denne linjen overtres, må det foretas en vurdering i lys av de sentrale prinsippene som kommer til uttrykk gjennom både barnekonvensjonen og barnelova.

Særlig barnekonvensjonens fire grunnleggende prinsipper om ikke-diskriminering, barnets beste, barnets rett til liv og utvikling, og barnets rett til å bli hørt er sentrale for vurderingen.²⁰⁷ Sentralt er det også at rettighetene etter barnekonvensjonen skal tolkes dynamisk.²⁰⁸

Prinsippet om ikke-diskriminering innebærer at ivaretagelsen av barns rettigheter ikke skal være dårlige enn voksne. For retten til privatliv og personvern, er det også et uttalt mål at barn, som følge av deres sårbarhet, skal sikres et sterkere vern.²⁰⁹ Dette tilsier at barn bør sikres et sterkt vern, selv når det er foreldre som står for behandlingen.

Barnets beste skal vektlegges som et grunnleggende hensyn i alle saker som omhandler barn.²¹⁰ Som illustrert i rapportens del 2.3, kan foreldres overvåking av barn ha en rekke negative konsekvenser for barnet og dets utvikling. Overvåkingen kan for det første svekke barnets evne til kritisk tenkning og selvstendig handleevne. Det kan også svekke tillitsforholdet mellom foreldre barn og utgjøre en ny

²⁰⁵ Se punkt 3.4.2.

²⁰⁶ Medietilsynet (2023) s. 14 og Clark (2011).

²⁰⁷ Barne- og familiedepartementet (2025).

²⁰⁸ FNs barnekomite (2006), avsnitt 20. Se også Tyrer v. The United Kingdom avsnitt 31 hvor EMD uttalte at EMK er et "living instrument".

²⁰⁹ NOU 2022: 11 s. 35 og GDPR fortale punkt 18 og 38.

²¹⁰ Barnekonvensjonen artikkel 2 nr. 1.

arena for psykisk mishandling. Når overvåkning av barn får slike konsekvenser, vil overvåkningen ikke lenger være til barnets beste. At overvåkningen strider med barnets beste, taler for at overvåkningen ikke er forholdsmessig, slik at den må sies å stride med barnets rett til privatliv.

Også barnets rett til å bli hørt er sentralt i vurderingen av lovligheten til overvåkningen. Prinsippet om barnets rett til å bli hørt understrekes både i barnekonvensjonen²¹¹ og barnelova²¹². Barn har rett til å bli hørt ved avgjørelser som gjelder barnets personlige forhold, slik som avgjørelser om barnets personvern.²¹³ Overvåker foreldre barnet uten å gi barnet anledning til å uttrykke sin mening om overvåkningen, kan det innebære en tilsidesettelse av barnets rett til medvirkning. Dette taler for brudd på barnets privatliv og personvern.

Barnekonvensjonen bygger på at barns rettigheter gjelder uavhengig av barnets alder²¹⁴, slik at barn bestandig har en rett til å bli hørt.²¹⁵ Hvor stor vekt barnets mening skal tillegges, beror imidlertid på barnets alder og modenhet.²¹⁶ I tillegg bestemmer barnelova § 31 annet ledd at barnet skal høres fra de er 7 år, og at meningen deres skal tillegges "stor vekt" etter fylte 12 år. Disse retningslinjene må også gjelde for behandling av barnets personopplysninger. Det innebærer at foreldres overvåkning av barn kan utgjøre et inngrep i barnets privatliv dersom barnets synspunkt ikke har blitt hørt fra fylte 7 år, eller tillagt stor vekt etter at barnet har fylt 12 år.

Etter vårt syn øker ikke bare barnets rett på medvirkning etter alder og modenhet. I takt med økt alder vokser også barnets behov for og rett til privatliv. Barn under skolealder har etter vårt syn begrenset behov for privatliv som ikke involverer foreldrene. Etter hvert som barnet blir eldre, øker imidlertid avstanden fra foreldrene, og barnet får et sterkere behov for å regulere eget liv. Det innebærer at foreldres overvåkning lettere vil komme i strid med barnets rett til privatliv og personvern, jo eldre barnet blir. Det tilsier at foreldre bør avdempe overvåkningen jo eldre barnet blir for å unngå brudd med barnets rettigheter.

I tillegg til individuelle behov hos barnet, må omfanget av overvåkningen sies å være av betydning for hvorvidt det foreligger brudd på barnets rett til privatliv og personvern. Jo mer omfattende overvåkningen er, jo mer inngripende vil den også være. Vidtrekkende overvåkning av barnet trekker derfor i retning av inngrep i barnets rett til privatliv. Også overvåkningens art og formål er relevant.

Oppsummert må overvåkning av et slikt omfang at den etter en vurdering av momentene over, ikke lenger er forholdsmessig, ivaretar et legitimt formål og ellers ivaretar barnets rettigheter, sies å være i strid med barnets rett til privatliv. Dette viser at foreldres bruk av smartteknologi for å gjennomføre omsorgsoppgaver *kan* komme i konflikt med barnets rett til privatliv og personvern.

Likevel lar det seg ikke fastsette en absolutt grense for når foreldres overvåkning av barnet overstiger det tillatte. Verken rettspraksis eller lovgivning gir tydelige rammer for en slik avgrensning. Hvert enkelt tilfelle må vurderes konkret beroende på momentene utbrodert over.

²¹¹ Barnekonvensjonen artikkel 5.

²¹² Barnelova § 31.

²¹³ Prop. 117 L (2024-2025) s. 111.

²¹⁴ Helt til barnet er fylt 18 år, jf. barnekonvensjonen artikkel 1.

²¹⁵ Jf. også barnelova § 31 (1) første punktum.

²¹⁶ Barnekonvensjonen artikkel 5 og barnelova § 31 (1) annet punktum.

4.3 Hvordan kan brudd sanksjoneres?

4.3.1 Overordnet

Over er det etablert at foreldres overvåkning av egne barn kan komme i konflikt med barnets rett til privatliv og personvern. Under skal det redegjøres for hvilke muligheter det i dag er for å sanksjonere slike brudd. Innledningsvis er det relevant å peke på at departementet i forslaget til ny barnelov uttrykte usikkerhet med hensyn til sanksjoneringsmulighetene for brudd på bestemmelser om barns personvern.²¹⁷ Departementet uttalte at utvalget ikke hadde vært tydelige på hva som skulle være konsekvensen dersom foreldrene ikke ivaretar barnets personvern etter den nye bestemmelsen, for eksempel i situasjoner hvor en forelder deler svært personlige og sensitive personopplysninger om barnet i sosiale medier.²¹⁸

4.3.2 Datatilsynets myndighet

Paragraf 11 tredje ledd i personopplysningsloven av 2000 ga Datatilsynet kompetanse til å gripe inn dersom foreldre behandlet barns personopplysninger i strid med barnets beste.²¹⁹ Ettersom bestemmelsen ikke ble videreført, mistet Datatilsynet inngrepshjemmelen. Da bestemmelsen ikke ble videreført, uttalte departementet blant annet at den tidligere hjemmelen ga opphav til vanskelige spørsmål om foreldres samtykke på barnets vegne.²²⁰

I forarbeidene til dagens personopplysningslov står det at personvernforordningen, og dermed personopplysningsloven, ikke gir "klar hjemmel" til å gripe inn ved foreldres urettmessige behandling av barns personopplysninger.²²¹ Likevel stenger ikke departementet for at forordningen kan gi slik hjemmel, da det uttales at hvorvidt det foreligger inngrepshjemmel må "vurderes konkret i det enkelte tilfelle".²²² Dagens regelverk kan likevel ikke sies å gi noen særlig hjemmel for tilsynet til å imøtegå foreldre.

Spørsmålet om sanksjonsmuligheter har også blitt tatt opp i forbindelse med forslaget til ny barnelov § 6-7. Departementet har i den forbindelse uttalt at Datatilsynet ikke har, eller kommer til å ha, kompetanse til å fatte vedtak etter barnelova.²²³ Likevel skal den foreslåtte § 6-7 kunne fungere som et tolkningsmoment under vurderingen av om personvernet til barnet er brutt.²²⁴ Ettersom Datatilsynet tilsynelatende ikke kan gripe inn overfor forelderen, er det likevel usikkert hvilke tilfeller det her siktes til.

Oppsummert synes ikke dagens rettskildebilde å gi Datatilsynet hjemmel til å gripe inn overfor foreldre som behandler barnets personopplysninger på en måte som strider med barnets rett til privatliv og personvern.

²¹⁷ Prop. 117 L (2024-2025) s. 112.

²¹⁸ Prop. 117 L (2024-2025) s. 112.

²¹⁹ Prop. 117 L (2024-2025) s. 112.

²²⁰ Prop. 117 L (2024-2025) s. 112.

²²¹ Prop. 56 LS (2017-2018) s. 99.

²²² Prop. 56 LS (2017-2018) s. 99.

²²³ Prop. 117 L (2024-2025) s. 112.

²²⁴ Prop. 117 L (2024-2025) s. 112.

4.3.3 Strafferettslige sanksjoner

Straffeloven har bestemmelser som kan være aktuelle ved foreldres brudd på barnets rett til privatliv og personvern. Etter vårt syn er straffeloven § 205 om krenkelse av retten til privat kommunikasjon, § 267 om krenkelse av privatlivets fred, og § 282 om mishandling i nære relasjoner, mest aktuelle.

Paragraf 205 regulerer blant annet den som ved bruk av tekniske hjelpemidler "hemmelig avlytter" eller gjør "hemmelig opptak" av kommunikasjon mellom andre. For denne rapporten er bestemmelsen aktuell fordi smartteknologi muliggjør foreldres avlytting av barns samtaler med andre barn og voksne.²²⁵

Strl. § 267 regulerer blant annet tilfeller av når foreldre krenker barnets privatliv ved urettmessig behandling av personopplysninger. Høyesterettsavgjørelsen HR-2019-2038-A er et eksempel på dette. I avgjørelsen ble en mor ilagt en bot på 12 000 NOK for å ha publisert bilder og videoklipp av datteren sin i forbindelse med en barnevernssak. Domstolen foretok en avveining mellom morens ytringsfrihet på den ene siden, og barnets rett til personlig integritet og privatliv etter GrL § 104 tredje ledd og barnekonvensjonen artikkel 16 på den andre. Avgjørelsen illustrerer at brudd på barns privatliv og personvern kan sanksjoneres gjennom straffesystemet.

Videre har enkelte aktører uttrykket frykt for at smartteknologi kan føre til nye metoder for mishandlinger i nære relasjoner.²²⁶ Når digitale hjelpemidler brukes for å gjennomføre trusler, tvang eller annen fysisk eller psykisk mishandling av eget barn, kan det straffes etter strl. § 282 annet ledd bokstav e. Overtredelsen har en strafferamme på inntil 6 år.

4.3.4 Oppsummert om sanksjonsmuligheter

Oppsummert synes dagens rettstilstand å gi begrensede muligheter til å sanksjonere foreldres brudd på barnets privatliv og personvern. Riktig nok åpner straffeloven for å sanksjonere enkelte tilfeller. Likevel mener vi det skal svært mye til for å nå opp til straffelovens terskler for straff. Det må derfor kunne antas at det bare er de aller mest alvorlige tilfellene som vil kunne sanksjoneres. Når kun de mest alvorlige tilfellene kan sanksjoneres, kan det stilles spørsmål ved om barnekonvensjonens krav til myndighetene om å treffe konkrete tiltak for å sikre barns rettigheter, er tilstrekkelig tilfredsstillt.²²⁷

²²⁵ Se punkt 2.3.

²²⁶ Studsrød (2024).

²²⁷ Smith (2011) s. 113.

5. AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER

Rapporten har vist at smartteknologi gir foreldre mulighet til å utøve omfattende overvåkning av egne barn. På den ene siden kan det ses på som en naturlig del av samfunnsutviklingen at det har åpnet seg nye muligheter for foreldre til å ivareta sin plikt til å føre tilsyn med egne barn. Brukes teknologien på en hensiktsmessig måte, kan den bidra til både effektiv og skånsom gjennomføring av denne plikten. I tillegg kan det tenkes at foreldre og barn sammen finner frem til en bruk som gir begge økt følelse av trygghet og fleksibilitet. Disse tilfellene viser at smartteknologi kan ha positive følger for både foreldre og barn.

På den andre siden kan for inngående overvåkning av barnet komme i konflikt med barnets rett til privatliv og personvern. Det er klart at dagens raske teknologiske utvikling har forskjøvet grensene for hva som godtas av inngrep i barns personvern. Utstrakt bruk av smartteknologi tilsier at det i større grad bør reises debatt om hva som godtas og ikke. Fordi dagens rettskildesystem er uoversiktlig, er det vanskelig å oppstille klare grenser for hva slags overvåkning som er lovlig og ikke. Dette til tross for at sterk beskyttelse av barns rett til privatliv og personvern er et uttalt mål i flere sentrale rettskilder.

Rapporten har likevel vist at det lar seg gjøre å oppstille normer for når foreldres overvåkning av barn bryter med barnets rettigheter. Etter vårt syn beror spørsmålet på en avveining mellom foreldreansvaret og barnets rettigheter. Når overvåkingen går ut over det som med rimelighet kan innfortolkes i foreldreansvaret, ivaretar den ikke lenger et legitimt formål. Da synes overvåkingen å føre til brudd på barnets privatliv og personvern.

Overvåkning i strid med barnets rettigheter kan ha flere skadelige konsekvenser for barnet. Overvåkingen kan begrense barnets utvikling og selvstendighet fordi barnet sjeldnere handler uavhengig av foreldre. Overvåkingen kan også svekke tillitsforholdet mellom foreldre og barn.

Samtidig kan teknologiløsningene gi foreldre en så sterk følelse av trygghet at løsningene erstatter mer tradisjonelle metoder for omsorg og tilstedeværelse. Erstatte teknologi slik omsorg, kan det stilles spørsmål ved om foreldre i tilstrekkelig grad ivaretar sin plikt til å gi oppmerksomhet, varme og kjærlighet.²²⁸

Teknologibruken kan også ha mer alvorlige konsekvenser. For barn som allerede utsettes for negativ kontroll, kan teknologi bli ytterligere et middel i foreldrenes kontrollutøvelse. I hjem preget av vold, frykt og kontroll, kan teknologiske overvåkningsverktøy bidra til å forsterke belastningen på barnet. Dette illustrerer at smartteknologi også kan forsterke en allerede etablert skadelig hjemmesituasjon.

Brudd på retten til privatliv og personvern kan også få ringvirkninger for utøvelsen av andre grunnleggende rettigheter. For eksempel kan foreldres overvåkning svekke barnets mulighet til å utforske og uttrykke egen religiøs overbevisning, eller fravær av slik overbevisning. Da vil barnets rett til religionsfrihet²²⁹ utfordres. Videre kan det, dersom foreldre observerer at barnet tiltrekkes et annet trossamfunn enn dem selv, oppstå situasjoner preget av religiøst begrunnede sanksjoner og vold. I slike tilfeller går overvåkingen også ut over barnets rett til beskyttelse mot vold.²³⁰ Tilsvarende kan barnets rett til helse²³¹ utfordres når foreldre oppdager at barnet oppsøker helsehjelp foreldrene ikke anser som ønskelig.

²²⁸ Prop. 117 L (2024-2025) s. 90.

²²⁹ Som følger av Grunnloven § 16 første punktum, EMK artikkel 9 og barnekonvensjonen artikkel 14.

²³⁰ Barnekonvensjonen artikkel 19.

²³¹ Grunnloven § 104 (3) og EMK artikkel 8 nr. 2.

Når foreldres overvåkning kommer i konflikt med barnets personvern, har det vist seg vanskelig å håndheve barnets rett på vern. Den første grunnen til dette er at barn sjeldent vil ha ønske om eller anledning til å håndheve egne rettigheter når det er foreldrene som er ansvarlige for bruddet.

Videre synes dagens regelverk å gi svært begrensede muligheter til å sanksjonere foreldres brudd på barns rett til privatliv og personvern. Dette viser seg blant annet gjennom Datatilsynets manglende sanksjonsmyndighet og barns manglende klagerettigheter. Rapporten viser at foreldres brudd på barnets personvern trolig må nå opp til straffelovens bestemmelser for å kunne sanksjoneres. Mulighetene til å håndheve foreldres mindre alvorlige brudd på barns rettigheter, fremstår ikke særlig tilfredsstillende.

Det er vanskelig å vurdere hva som vil være en hensiktsmessig måte å løse barns manglende beskyttelse på, i tilfellene hvor foreldrene står for rettighetsbruddet. For det første er det vanskelig å regulere foreldre-barn-relasjonen fordi den inngår i både barnets og forelderens private sfære. Streng regulering av relasjonen kan gå utover både foreldre og barns rett til privatliv.

I mange tilfeller vil det heller ikke være formålstjenlig å utvide adgangen til å sanksjonere foreldre for brudd på barnets privatliv. Det vil ikke nødvendigvis være i tråd med barnets beste å stå i åpen konflikt med foreldrene, eller at foreldrene straffes. Rettighetene bør derfor søkes ivaretatt på en annen måte.

Et alternativ er å etablere bestemmelser som tydeliggjør at barn har rett på personvern også i familie-barn-relasjonen. Forslaget til ny barnelov § 6-7 er et eksempel på en slik bestemmelse. Slike rettighetsbestemmelser vil ikke nødvendigvis gjøre det lettere å håndheve barnets rettigheter, men det kan virke normerende overfor foreldre.

En annen mulig tilnærming er å rette reguleringen mot produsentene og tilbyderne av smartteknologi, slik at de digitale hjelpemidlene i større grad uformes med hensyn til barns personvern. For eksempel kunne tilhørende apper vært konstruert slik at foreldre blir gjort oppmerksom på mulige konsekvenser av overvåkning. Det kunne også vært aktuelt å gi barnet mulighet til å samtykke til eller avslå overvåkingen. Selv om foreldre i praksis vil kunne samtykke på vegne av barnet, er det grunn til å tro at løsningen ville ha bidratt til økt bevissthet rundt barnets rettigheter.

Et tredje poeng er muligheten Norge har til å ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll om adgangen til individuelle klager. Selv om barn nok sjeldent vil gå denne veien for å få stadfestet sine rettigheter etter konvensjonen, spiller klageadgangen en viktig rolle for å synliggjøre og styrke barns rettigheter i Norge.

Ut over dette kan også enklere informasjonstiltak spille en viktig rolle for å styrke barns personvern. Bevisstgjøring rettet mot både foreldre og barn kan bidra til økt forståelse for barnets rettigheter, og mulige konsekvenser av overdreven overvåkning. Slike tiltak kan motivere til refleksjon rundt bruk av overvåkningsteknologi som ledd i barneomsorg, og føre til en mer bevisst og balansert bruk.

6. LITTERATURLISTE

Lover

1814	Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven)
1981	Lov 8.april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)
1992	Lov 21. mai 1992 nr. 89 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i EØS-avtalen (EØS-loven)
2000	Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven 2000)
2005	Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)
2010	Lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål (vergemålsloven)
2018	Lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)

Konvensjoner, traktater og tilleggsprotokoller

Barnekonvensjonen	FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989.
Direktiv 95/46/EF	Europaparlaments og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger [Personverndirektivet 1995].
EMK	Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, Roma 4. november 1950 [offisiell norsk oversettelse].
Wien-konvensjonen (VCLT)	The Vienna Convention on the Law of Treaties, Vienna 23 May 1969.
SP	Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter med protokoller, 16. desember 1966 [offisiell norsk oversettelse].
ETS nr. 108	Europarådets konvensjon av 1981 om elektronisk behandling av personopplysninger.
Forordning 2016/679	Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning) [GDPR].

Forarbeider

Ot.prp. nr. 104 (2009-2009)	Om lov om barn og foreldre (barnelova)
-----------------------------	--

Prop. 47 L (2011-2012)	Endringer i personopplysningsloven
Dokument 16 (2011-2012)	Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven
Prop. 56 LS (2017-2018)	Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen
NOU 2020: 14	Ny barnelov – Til barnets beste
NOU 2022: 11	Ditt personvern – vårt felles ansvar
Dokument 8:92 S (2023-2024)	Representantforslag om et lærebokløft og mindre og bedre regulert skjermbruk i skolen.
Prop. 117 L (2024-2025)	Lov om barn og foreldre (barnelova)

Rettspraksis

Rt-2005-833

Rt-2009-1261

Rt-2015-93

HR-2018-2096-A

HR-2019-2038-A

HR-2020-661-S

Internasjonal praksis

EMD

Leander v. Sweden	Case of Leander v. Sweden, no. 9248/81, 26. mars 1987.
Niemietz v. Germany	Case of Niemietz v. Germany, no. 13710/88, 16. desember 1992.
P.G. and J.H v. the United Kingdom	Case of P.G. and J.H v. the United Kingdom, no. 44787/98 and 30566/04, 4. desember 2008.
Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland	Case of Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland, no. 931/13, 27. juni 2017.
S. and Marper v. The United Kingdom	Case of S. and Marper v. The United Kingdom, nos. 30562/04 and 30566/04, 4. desember 2008.
Söderman v. Sweden	Case of Söderman v. Sweden, no. 5786/08, 12. november 2013.
Strand Lobben v. Norway	Case of Strand Lobben v. Norway, no. 37283/13, 10. september 2019.

Tyrer v. The United Kingdom Case of Tyrer v. The United Kingdom, no. 5856/72, 25. april 1978.

EU-domstolen

Case C-101/01 Lindqvist ECLI:EU:C:2003:596

Case C-212/13 Ryněš ECLI:EU:C:2014:2428

Nederland

Case C/05/368427 Anonymiserte parter.

Østerrike

Case 6Ob56/21k Max Schrems v. Facebook Ireland.

Internasjonale retningslinjer og anbefalinger

EMD (2020) (European Court of Human Rights). *Guide on Article 8 of the Convention* (31.08.2020)
<https://www.refworld.org/jurisprudence/caselawcomp/echr/2020/en/123516> hentet 13.06.2025.

FNs barnekomité (2007) FNs barnekomité (Committee on the Rights of the Child). *General comment No. 8*. CRC/C/GC/8 (2. mars 2007).
<https://www.refworld.org/legal/general/crc/2007/en/41020> hentet 14.06.2025.

FNs barnekomité (2021) FNs barnekomité (Committee on the Rights of the Child). *General comment No. 25*. CRC/C/GC/25 (2. mars 2021).
<https://5rightsfoundation.com/resource/uncrc-general-comment-no-25-childrens-rights-apply-online/> hentet 14.06.2025.

WP 136 (2007) Article 29 Working Body. *Opinion 4/2007 on the concept of personal data*. 01248/07/EN (20. juni 2007).
<https://www.pdp.ie/docs/1030.pdf> hentet 15.06.2025.

Rapporter

Medietilsynet (2023) Medietilsynet. *Digitale dilemmaer – en undersøkelse om barns debut på mobil og sosiale medier*. (2023).
https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2022/230206_digitale-dilemmaer.pdf

Medietilsynet (2024) Medietilsynet. *Foreldre og Medier 2024: Delrapport om foreldres rapportering om barnas medievaner og tilgang til teknologi*. (2024). [delrapport-1-fom-foreldres-rapportering-om-barnas-medievaner-og-tilgang-til-teknologi.pdf](#)

Litteratur

- Smith (2011) Smith, Lucy. "Om barns personvern" *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål* årg. 9, nr. 2 (2011) s. 106-126. [Lest på juridika].
- Ericson (2025) Ericson, Ingvild Schiøll. *Rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger gjennom kommersielle nettbaserte tjenester – Med fokus på barns personvern*, Oslo: Karnov forlag, 2025.
- Høstmælingen (2024) Høstmælingen, Njål (red.); Sandberg, Kirsten (red.) og Saga Kjørholt, Elin (red.). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge*, Oslo: Universitetsforlaget, 2024.

Artikler

- Apple (2025) Apple. "Finn en enhet i Hvor er på iPhone" (u.å.) <https://support.apple.com/no-no/guide/iphone/iph09b087eda/ios> hentet 12.06.2025.
- Barne- og familiedepartementet (2025) "FNs konvensjon om barnets rettigheter" (2025) <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/> hentet 15.06.2025.
- Bereveskos (2025) "Children are Especially Vulnerable to a New Means of Abuse: Smart technology" (2025) <https://www.techpolicy.press/children-are-especially-vulnerable-to-a-new-means-of-abuse-smart-technology/> hentet 13.06.2025.
- Clark (2011) Clark, L.S. "Parental mediation theory for the digital age" (2011) *Communication Theory* 21 (4), 323-343. <http://crazyjamiejo.pbworks.com/w/file/etch/69786990/Parental%20Mediation%20Theory%20for%20the%20Digital%20Age.pdf> hentet 14.08.2025.
- Datatilsynet (2023) Datatilsynet. "Hva er personvern?" (2023) <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/hva-er-personvern/> hentet 12.06.2025.
- Ehteshami (2023) Ehteshami, Azin; Lozanovska, Mirjana; Tucker, Richard. "Child-friendly smart homes: An outline of possible challenges" Deakin University. Conference contribution (2023) <https://archscience.org/wp-content/uploads/2024/08/198-210-EHteshami-Lazanovska-Tucker.pdf> hentet 10.06.2025.

Ertesvåg (2020)	Ertesvåg, Frank. "Undersøkelse: Én av to foreldre sjekker barnas mobil uten samtykke" (2020). https://www.vg.no/nyheter/i/R9R7WW/undersokelse-en-av-to-foreldre-sjekker-barnas-mobil-uten-samtykke hentet 15.06.2025.
FN- sambandet (2025)	FN-sambandet. "Barnekonvensjonen" (2025) https://fn.no/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen hentet 13.06.2025.
Gundersen (2024)	Gundersen, Dag. "smart" (2024) https://snl.no/smart hentet 11.06.2025.
Homely (u.å.)	Homely. "Smartteknologi og IoT" (u.å.) Smartteknologi og IoT - Homely Boligalarm hentet 12.06.2025.
Homely (u.å.)	Homely. "Sikre hjemmet ditt med innbruddsalarm fra Homely" (u.å.) https://www.homely.no/boligalarm/ hentet 13.06.2025.
Homely (u.å.)	Homely. "Kameraene i folks hjem kan være en "tikkende" personvernskandale" (u.å.) https://www.homely.no/kameraene-i-folks-hjem-kan-vaere-en-tikkende-personvernskandale/ hentet 13.06.2025.
Kaspersky (u.å.)	Kaspersky. "Er smarthøytalere sikre?" (u.å.) https://no.kaspersky.com/resource-center/threats/how-to-improve-your-smart-speaker-privacy hentet 13.06.2025.
Laukholm Sandvik (2022)	Laukholm Sandvik, Ragnhild. "Smartklokkeinvasjonen" (2022) https://www.nrk.no/kultur/xl/den-norske-smartklokka-xplora-fins-pa-ein-million-barnehender-1.16137702 hentet 16.06.2025.
Schiøll Ericson (2023)	Schiøll Ericson, Ingvild og Kirsten Kolstad Kvalø. "Barns personvern er et samfunnsansvar" (2023) https://www.bi.no/forskning/business-review/articles/2023/05/barns-personvern-er-et-samfunnsansvar/ hentet 11.06.2025.
Skjelvik (2022)	Skjelvik, Sondre. "Mener foreldre bør være skeptiske til smartklokker: - Kan gjøre dem sårbare" (2022) https://www.nrk.no/nordland/smartklokker-til-barn-mener-foreldre-bor-vaere-skeptiske-til-smartklokker-1.16057476 hentet 10.06.2025.
Studsrød (2024)	Studsrød, Ingunn; Westbrook, Tegg; Vold Løwe, Silje; Rønstad Teunissen, Cecilie; Hegg, Kaja. "Smarthus er ikke bare smart: brukt feil er slik teknologi virkelig skadelig" (2024) https://www.digi.no/artikler/debatt-smarthus-er-ikke-bare-smart-brukt-feil-er-slik-teknologi-virkelig-skadelig/552703 hentet 12.06.2025.

Valevatn (2023)	Valevatn, Joakim. "Sikkerhet i smarthus – undersøkelse av produkter på det norske markedet" (2023) https://teknologiradet.no/publication/sikkerhet-i-smarthus-undersokelse-av-produkter-pa-det-norske-markedet/ hentet 11.06.2025.
Webb (2024)	Webb, Maria. "Smartenhet" (2024) https://www.techopedia.com/no/ordliste/smartenhet hentet 10.06.2025.
Xplora (u.å.).	Xplora. "GPS med sikkerhetssoner" (u.å.) https://xplora.no/pages/gps-med-sikkerhetssoner?srsId=AfmBOoplBmH9tNTtTTOJo-FsJtvbOIUuQI3hcQFIOeg4LR4rHPPrP5UPE hentet 03.07.2025.
Kommentarer og merknader	
Backer (2009)	Backer, Inge Lorange. "Ajourført versjon av Barnelova, lovkommentar av Inge Lorange Backer" i <i>Juridika.no</i> (2009) hentet 30.06.2025.
Bergseng Skullerud (2023)	Bergseng Skullerud, Åste Marie; Cecilie Rønnevik, Jørgen Skorstad mfl. "Personvernforordningen: kommentarutgave" i <i>Juridika.no</i> (2023) hentet 12.06.2025.
Kvalø (2021)	Kvalø, Kirsten Kolstad. "Karnov lovkommentar til barnekonvensjonen" i Lovdata Pro (2021) hentet 10.06.2025.